

talaia

agrupació excursionista
VILANOVA I LA GELTRÚ

REVISTA D'EXCURSIONISME

Núm. 261 JULIOL-AGOST-SETEMBRE 98

TECNICS

AIGUA

LLUM

GAS

CALEFACCIÓ

REPARACIÓ D'ESCALFADORS

Picapedrers, 3 - Tel. 814 32 46
VILANOVA I LA GELTRÚ

NOUS
CURSOS

MATRÍCULA
GRATUÏTA!!!

INFORMÀTICA
OFIMÀTICA
MECANOGRAFIA
☎ 814.12.96

Centre d'Estudis

BEEP

meen-i

C/. Aigua, 14 - Vilanova i la Geltrú
(A 50 m. Església St. Antoni)

CURSOS HOMOLOGATS PER L'A.E.C.E.I.

Introducció als ordinadors

MSDOS - Windows 3.11 - Windows 95

OFIMÀTICA: Word - Excel - Access - Powerpoint

PROGRAMACIÓ: C - Pascal - Visual Basic - Basic

C++ - Delphi

DISSENY: AutoCAD - PageMaker - CorelDraw -

3D Studio - Photoshop

MECANOGRAFIA: per ordinador i convencional

Classes particulars i per a empreses: i, a més,

CURS AVANÇAT A LA XARXA INTERNET

BEEP

ORDENADORES

TAY

Concessionari oficial:

EPSON COMPAQ TOSHIBA ZENITH RICOH

Tota classe de consumibles
i material d'informàtica

C. de l'Aigua, 14
Tel. 814 12 96
08800 Vilanova i la Geltrú

**LA TEVA PASSIÓ: ELS ESPORTS I L'AVENTURA...
I LA NOSTRA: SATISFER-TE**

Av. Tarragona, 58 - Tel. 890 21 93
La Parellada, 53 - Tel. 892 22 33
Vall del Castell, 16 - Tel. 890 36 51
08720 VILAFRANCA DEL PENEDÈS

Rambla Principal, 15 - Tel. 814 42 31
08800 VILANOVA I LA GELTRÚ

FERROPTICA

Professionals de la visió

EL PERQUÈ DE LA QUALITAT

EL PERQUÈ DE LA VARIETAT

EL PERQUÈ DE MOLT MÉS

**LA PARELLA DE VIDRES DE
SOL GRADUATS 4.900 PTES.**

Rambla Principal, 55 (Bulevard Diana)

08800 Vilanova i la Geltrú

c/. **CAPUTXINS, 36**
VILANOVA I LA GELTRÚ

**ELS VOSTRES RODETS
FOTOGRAFICS REVELATS EN 1 H.**

VIDRES VILANOVA

ROUTE

TALLER D'ALUMINI I VIDRE

Av. Eduard Toldrà, 73
Tel. (93) 893 61 34
Fax (93) 893 17 96

OFICINES I VENDA

Pare Garí, 41 - Sant Onofre, 45
Tels. (93) 893 15 92 - (93) 893 87 07
Fax (93) 893 17 99

NO LIMITS

S P O R T

Passió per l'esport

T'equipem amb les millors marques

Vilanova i la Geltrú
Rbla. Ventosa, 3-5
Tel. 93 815 50 98

Vilafranca del Penedès
C/ Sta. Digna, 3-5
Tel. 93 817 21 50

*Les millors finques
al millor preu*

C/ Manuel de Cabanyes, 14 (a 59 m de Correus) - Tel. 814 43 33 - VILANOVA I LA GELTRÚ

Carrer Comerç, 4
Tel. 93 893 12 57
08800 Vilanova i la Geltrú
CIF G-58124702
<http://www.vvirtual.es/talaia/>
talaia@vvirtual.es

Adherida a:
Federació d'Entitats
Excursionistes de Catalunya
Federació Catalana
d'Espeleologia
Federació Catalana
d'Esports d'Hivern
Federació Catalana de
Càmping i Caravàning

AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA TALAIA

REVISTA D'EXCURSIONISME

JULIOL - AGOST - SETEMBRE 98 • Nº 261

EDITORS
Agrupació Excursionista
Talaia

PRESIDENT
Salvador Butí i Papiol

SECRETARI
Lluís Forgas i Serra

REDACCIÓ
Secció de Cultura

DIRECCIÓ
Josep Blanes

EDICIÓ
Blanca Forgas
Joan Raventós

MAQUETA
Josep Blanes

PUBLICITAT
Virtut Castro

COL·LABORADORS
Vicenç Carbonell
Toni Sagarra
Salvador Butí
M. Carme Barceló

Joan Sivil
Antoni Ordovàs
Josep M. Also
IMPRESSIÓ
Gràfiques Llopart
Sant Antoni, 63
Sant Sadurn d'Noya
Tel. 93 891 03 12
DIPÒSIT LEGAL
B-24.619-90
PREU DE VENDA
500 PTA

Foto portada: Travessia del Pòrt de Vielha.
Al fons, el Tuc de Feixant i la vall de
Molères.

Foto: Joan Raventós

Els articles publicats en aquesta revista
sempre expressen l'opinió dels autors i
no reflecteixen la de la Junta Directiva
de l'Agrupació ni de la Redacció. En tot
cas, l'A.E. Talaia donarà a conèixer el
seu parer a través de les editorials o en
articles o notes signades per la Junta.

Els articles que apareguin en aquesta revista, així com les il·lustracions que els acompanyin,
podran ser reproduïts, total o parcialment, sempre i quan es mencionin el nom de la revista,
el títol i l'autor de l'article i l'autor de les fotografies.

Normativa per publicar articles a la revista Talaia

Els socis, amics i col·laboradors que vulguin publicar articles en aquesta revista, caldrà que
tinguin en compte les qüestions següents:

El tema de l'article cal que estigui relacionat amb l'excursionisme, la muntanya o el medi natural.
Els articles han de ser inèdits i escrits correctament en català, en suport magnètic (disquet PC)
amb indicació del programa i versió. S'adjuntarà al disquet una còpia impresa en paper on
s'indica el títol de l'article i el nom i cognoms (o pseudònim) de l'autor. En casos excepcionals,
s'acceptaran articles escrits a màquina, en fulls DIN-A4 i a doble espai.

Els escrits no podran sobrepassar l'extensió màxima de 5 pàgines.
Juntament amb els articles que hagin d'anar il·lustrats hauran de portar entre 6 i 12 fotografies (o
diapositives) per poder escollir les més adients.

Les fotografies (en paper o en diapositiva) o il·lustracions hauran de tenir una bona definició. Els
peus de les fotografies i el nom de l'autor/a aniran escrits en un full a part, precedits d'un número
que es repetirà al dors de la fotografia o dibuix corresponent.

Els articles s'hauran de lliurar als membres del Consell de Redacció o a la Secretaria de l'entitat,
com a molt a final del segon mes de cada trimestre: febrer, maig, agost o novembre.
Qualsevol·l canvi en aquesta normativa s'haurà de negociar amb el Consell de Redacció de la
revista.

En col·laboració amb:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social

AJUNTAMENT DE
VILANOVA I LA GELTRÚ

SUMARI

- 5 EDITORIAL
Equip de Redacció
- 6 RECORDANT MOMENTS
INOBLIDABLES
Salvador Butí
- 7 A XAVIER GARCIA I SOLER
Antoni Ordovàs
- 8 ORDESA, UN DELS REGNES
DE L'ESCALADA
Via Edelweis
Mago
- 11 CAMPAMENT DESTIU 98
AVIN (Pics d'Europa)
Ramon Martí
- 14 11a CAMINADA POPULAR
A LA VALL DE GÓSOL
Blanca Forgas
- 15 NI FONS, NI SUMELLA:
FONDO DE SOMELLA
Vicenç Carbonell
- 16 CRÒNICA DEL COTARRO TALAIENC
Equip de redacció
- 20 Cicle Coneguem Catalunya
TRAVESSIA DEL PÒRT DE VIELHA
Joan Raventós
- 26 El hobby d'aquest estiu (33)
DE BALAGUER A LA POBLA
DE SEGUR AMB TREN
Joan Lluís Sivil
- 29 Introducció a l'espeleologia (IV)
MOSQUETONS I PLAQUES
Salvador Belchi
- 32 FENT CAMÍ PELS SENDERS
BLANC I VERMELL
Antoni Ordovàs
- 35 VALLHIVERNA
Ana de la Rosa
- 38 Montserrat:
ELS AURONS PEL
PAS DE L'ESFINX (6)
Antoni Sagarra
- 43 Obres d'art a la Talaia
ROSA ALTÉS
Josep M. Also
- 44 LES DUES BOQUES DE
LA RIERA DE CUBELLES
Vicenç Carbonell
- 45 FEM REALITAT UN SOMNI
M. Carme Barceló

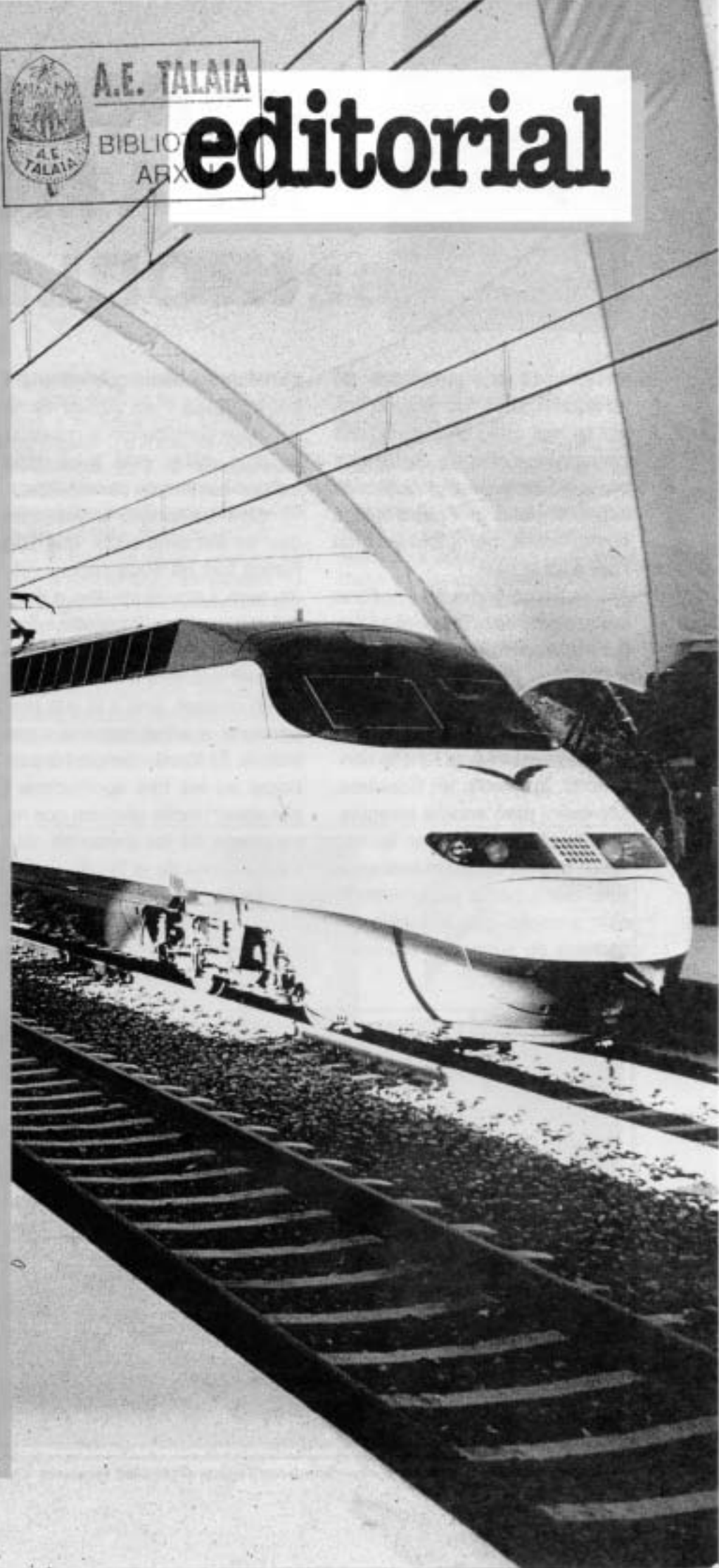
Ja hi tornem a ser, no fa pas gaire, havíem de lluitar perquè la nostra comarca no es veiés travessada per una via de comunicació com l'autopista que veiem innecessària i molt destructiva. Com és evident no tothom tenia la nostra opinió i sobretot no la tenien els qui manaven que van considerar que les pèrdues de la comarca estaven compensades per una millora en les comunicacions. El fet és que l'autopista es va construir i continuem pensant que hi havia alternatives millors.

Doncs ara els hi toca el torn als nostres veïns de l'Alt i Baix Penedès amb el TGV. Un medi de transport que es comença a desestimar en molts llocs, ja que té molts pocs avantatges respecte a un EUROMED i que produeix un impacte sobre els llocs per on passa de proporcions gegantines.

Amb la nostra experiència veiem molt difícil que se'n surtin ja que el rival és molt poderós, però nosaltres no podem més que encoratjar-los en la seva lluita que és la nostra.

Hi ha millors solucions que el TGV, la petita millora en el temps de viatge no compensa la despesa de construcció ni la despesa ecològica i medi ambiental.

Fins quan haurà d'arribar la degradació i destrucció del territori perquè els polítics se n'adonin de que s'ha perdut un valor més gran que és l'escurçar una mica el temps d'un viatge!

*Quatre mots
de comiat*

RECORDANT MOMENTS INOBLIDABLES

Em sap molt greu haver de fer aquest escrit. No l'hauria volgut fer mai. Haig de parlar d'una persona que ens ha deixat que per a mi tenia un significat molt especial, per a mi i per a tota la nostra entitat, per a tota la ciutat i per a tot el país.

Va ser un home clau, no l'únic perquè gràcies a Déu n'hi ha hagut molts, però sí el més proper a nosaltres. En els moments més difícils de la nostra maduració patriòtica i cívica, en els moments en què moltes idees i molts sentiments, ja latents en nosaltres, afloraven, però encara insegurs, vam trobar-lo a ell per fer-nos veure que no estàvem sols en la lluita diària per la supervivència com a poble, que la nostra esperança de superació era com-

partida per molts i que treballant per la Talaia i els Amics de la Sardana contribuïem a construir un país millor, més lliure, més solidari i amb més personalitat.

Una entitat com la nostra ho deu tot als seus socis, que són l'única font de subsistència vàlida, però a alguns els deu, a més, la feina; a altres, les idees, i, encara, a uns pocs, la ideologia, i no men refereixo a cap de política en concret, sinó a la que proporciona qualitat humana i patriòtica. El Xavier Garcia ha participat en les tres aportacions i per aquest motiu afirmem que ha estat una de les persones clau en la història de la Talaia.

En un instant com aquest em vénen ganes de recordar molts detalls, vivències i anècdotes que

hem compartit, la majoria, però, tenen importància en un context privat, de complicitat en molts moments, però, d'entre tots, m'agradaria ressaltar el més profund, i aquest és dels últims anys.

Ens vèiem poc, només esporàdicament en alguna conferència a la Talaia o en algun acte cultural, i intercanviàvem algunes paraules, a vegades més, a vegades menys, les suficients. La darrera va ser al mes de juliol quan li vaig explicar, mentre escoltava una sardana a la plaça de la Vila, les vivències de feia uns dies a Banyoles.

Podríem dir, doncs, que no era una relació intensa, però la realitat era tot al contrari. En el fons, sabia —sabíem, amb la M. Carme— que allò que fèiem li agradava, i que durant aquests anys l'hem tingut al costat, encara que físicament no hi fos. Notàvem el seu vistiplau, sabíem perfectament què pensava de les nostres activitats. No hauríem gosat mai a fer res que no li hagués complagut com a català, excursionista i home de bé. Estic plenament convençut que ho sabia, encara que mai li vàrem dir, i encara que darrerament la nostra relació no fos tan sovintejada com abans.

A l'A.E. Talaia et trobarem a faltar, però el teu record hi perdurarà per sempre.

Salvador Butí i Papiol

Xavier Garcia, a l'esquerra, en un acte commemoratiu del 40è aniversari de l'AE Talaia. Foto: Ferris

*Quatre mots
de comiat*

A XAVIER GARCIA I SOLER

Un volgut amic, en Xavier Garcia i Soler ens ha deixat. La notícia de la seva mort ocorreguda pocs dies després del darrer encontre et deixa consternat. Anant amb els meus, ens retrobarem allà a la plaça porxada de Santa Coloma de Queralt, on juntament amb la seva família gaudíem del vibrant so d'una cobla de festa major. Un ressò de notes aïroses que l'oreig d'un capvespre tibi transferia pels carrerons medievals de la vila i es fonia amb el bol i els rostolls segarrencs.

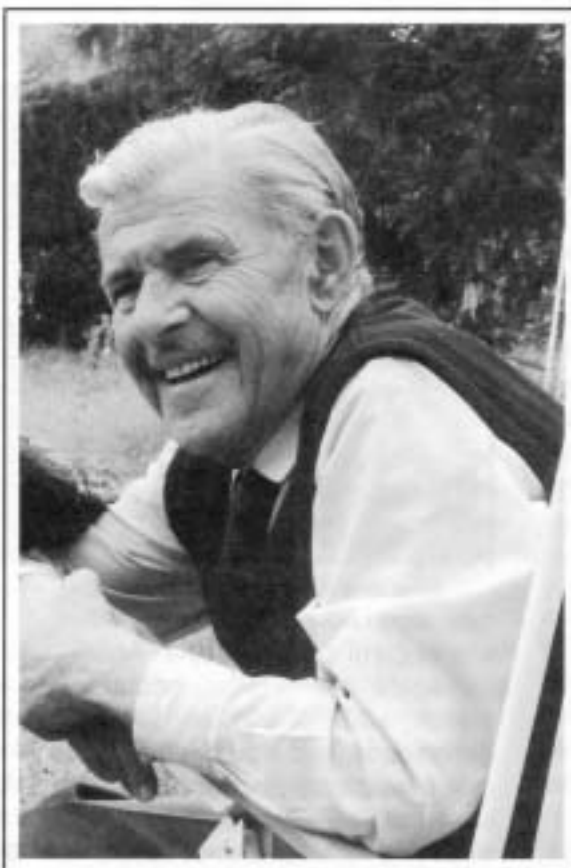
Qui ho diria, qui ho sospitaria —els que no el coneixien— que aquell home, en Xavier, assegut allà a la plaça, escoltant complagut, a voltes abstret, ha estat un pertinaç lluitador per redreçar el que havia estat abatut després de la desfeta d'un país. Aquella música, aquella dansa fent rotllana, condemnada a l'ostracisme per ser símbol d'un poble, i els seus propugnants proscrius.

Com tants d'altres, en Xavier, un sobrevivent, venia d'una lleva d'anyells conduïts a un sacrifici inic.

Després, al llarg dels anys, quanta voluntat i perseverança donant cursets per tal d'ensenyar una llengua, la nadiua, amb actitud d'un mestre que sent el que explica, sense rebre cap emolument material. Com aquelles classes dissertades per a uns pocs assistents en el local de l'aleshores novella Agrupació Excursionista Talaia; per fer-nos veure que no té el mateix significat plànol (mapa) que planell, que vol dir un sol horitzontal. El saber distingir els barbarismes que tan sovint arrosseguem i manipulem amb la naturalitat del costum. Hom —la meua fornada— no va tenir opció per aprendre d'una manera natural, a l'edat adequada, i ara hem d'anar amb traça dubitativa i ens hem d'esforçar per escriure una ressenya perquè tingui un toc de presentable.

Hom no és certament el més capacitat per definir la personalitat d'en Xavier Garcia i Soler. En tot cas ho fa un voluntariós excursionista de base impulsat més bé per una justificació d'agraïment i afecte envers la seva persona i la seva obra.

Intensa vida d'esforç i dedicació

la que ha esmerçat en Xavier Garcia i Soler. Una positura mantinguda en èpoques de dissort per voler dignificar el món del treball a través d'organitzacions cristianes, publicacions, perquè aquest àmbit tingués un vessant més just i humanitzat. Serà això, en aquest món, una utopia? Si ho fos, però, encara hi queda, per sort, algun cavaller que cavalca i que no es dona pas per vençut.

Escriptor, historiador dels variats aspectes culturals, populars de la nos-

tra ciutat, ha exposat en llibres i revistes el seu pensament divulgador, cívic i de compromís. Apassionat d'una pàtria, la catalana, quan tant quasi tothom anava de cap moix o s'anava fent la viu-viu per evitar complicacions que posaven a prova el preciós do de la llibertat.

En Xavier, membre de la nostra Agrupació, va col·laborar des del principi en aquelles publicacions socials, els butlletins insignificants que l'entitat editava, els quals engrandia amb la seva instrucció i a voltes incisiva empena literària. Sentia l'essència de l'excursionisme actiu, valorava la comesa que ha representat per aquests rodals la captivença per —ja ve de temps— redreçar, preservar, vindicar, contenir alienes acrituds des dels merlets del notori seny.

Quan desapareix una persona assequible, senzilla, de conviccions magnànimes i de paraula de fe, la presència d'un home que hem tingut en el dia a dia de les referències properes, fa notar una buidor. Buidors a nivell personal i de convivència ciutadana que no són fàcils de suplir. Es podria dir, els qui l'hem conegut i els qui n'han sentit parlar, que la partença física d'en Xavier Garcia i Soler —Medalla de la Ciutat de Vilanova i la Geltrú i de la Creu de Sant Jordi— ens ha deixat a tots plegats una mica més indefensos, més vulnerables.

Ans de retrobar-nos definitiva-ment caldrà abroquerar-nos, preat Xavier, en aquesta existència quotidiana fent plagi costerós del prodigi de les teves fidelitats. Et mantindrem en la memòria.

A. Ordovàs
agost 1998

*Grup
d'escalada
i alta
muntanya*

ORDESA: UN DELS REGNES DE L'ESCALADA Via Edelweis

Ordesa és, sens dubte, una de les valls del Pirineu aragonès més fabuloses. Paradís per a caminades entre frondosos boscos. Immillorables ascensions a diversos cims d'importància (Marboré, Casco...). Fantàstics salts d'aigua per visitar. Tot rodejat de grans muralles que engloben en el seu interior un dels millors paratges per a la pràctica de l'escalada, el regne d'Ordesa.

Diuen que la primera impressió és la que compta, i aquí veus que aquesta frase és certa. A l'observar per primer cop aquestes parets, t'adones que no són normals, que es mereixen tot el respecte del món. La natura els ha donat un conjunt de formes, uns diedres, fissures, esperons, sostres, etc., que creen un ambient totalment diferent. Tot plegat, t'imposen un respecte i un nerviosisme que has de saber controlar un cop t'has posat a la paret. Només així, quan els dos components d'una cordada tenen la suficient confiança i seguretat sobre allò que estan fent, i si la muntanya dona el permís per poder-la pujar, es pot gaudir quan surts per l'últim llarg de la via.

Fa gairebé un any que l'Àngel em deia d'anar a fer una via a Ordesa, concretament la via Edelweis de la paret del Gallinero, una de les grans parets de la zona. Però per una cosa o per una altra no trobàvem mai un cap de setmana lliure. Jo, algun cop, havia mirat la ressenya al llibre d'Ordesa que, per cert, si la voleu anar a fer no feu en absolut cas d'aquest llibre i mireu el Desnivell núm. 86. La veritat és que jo pensava que era una via normaleta, com d'al-

tres que ja havíem fet, i una setmana abans fullejo la ressenya bona i m'adono del color que té aquesta via. El Jaume del centre ens passa informació perquè ells la van fer fa poc. De seguida veig que si l'aconseguim fer serà una de les vies difícils d'oblidar en la meua vida.

Tot està a punt. L'Angelillo i jo recollim l'Aleix, el Joan i el Julián a Llorenç del Penedès. Ells faran la Rabadà-Navarro, també al Gallinero. Tots cinc comencem a pujar amb un ambient immillorable: una música de ranxeres que ens acompanyarà durant tot el trajecte —el Julián té previst viatjar a Estats Units i a Mèxic aquest setembre i ja s'hi troba. No tenim molt clar si el dia següent aguantarà el temps, les previsions anuncien que el cel estarà una mica tapat, cosa que en aquesta zona vol dir possible "palomo".

El dia s'aixeca fred amb només algun núvol. De seguida enfilem el camí cap a la tàpia. Anem carregats de material: bastants friends, sobretot aliens, dos jocs de tascons, uns deu pitons i, és clar, bastants cintes. Per fi arribem al peu de la via. Ara és quan veus realment com és Ordesa, la roca (calcària) no és com de costum, sembla que tot t'hagi de caure a sobre en qualsevol moment. Però, d'altra banda, l'ambient de paret és immillorable.

La via consta de dues parts separades per un jardí després del tercer llarg. Total: set llargs per gaudir el màxim possible de les fissures i recordar-ho per sempre. Els "seguros" són pràcticament inexistent, només trobarem algun pitó molt de tant en tant. Les reunions

les has de muntar tu mateix i no queden gaire bé (màxim dos pitons i algun friend).

Comencem el primer llarg (V+) que juntament amb el segon (6a) encara es deixa fer bastant bé, la qual cosa ens fa guanyar temps. El tercer ja no és el mateix: al sortir de la reunió tens una xemeneia estreta i humida que et porta cap al sostre de 6b+ obligat, on no pots posar cap "cacharro" fins al pitó de sortida. Crec que aquest últim tram és el més complicat de la via.

Després del tercer llarg arribes al jardí on, segons la ressenya, hi ha dos llargs més per unes xemeneies, però per ser pràctics, a la dreta, a uns 10 metres, tens una rampa herbosa que et duu un altre cop a la via. A més a més, són dos llargs als quals no els veus massa color. Bé, si algú la repeteix, li aconsello que sigui realista, que el temps és valuós i no el regalen.

Un cop som de nou a la via comença la part més espectacular i aèria. Primer, un llarg de 6a+ que es deixa fer bastant bé. Tot seguit, ve un dels llargs clau de la via, un 6b. Es tracta d'una fissura (és clar!, tots els llargs en tenen) que acaba en un sostre que s'ha de flanquejar per l'esquerra, i per fer-ho has d'abandonar la seguretat de la fissura per posar-te en una placa on encara busquem els "cantos" que, per cert, no vam trobar, així que amb tres pitons fas un A1 i surts més feliç que un "panxo".

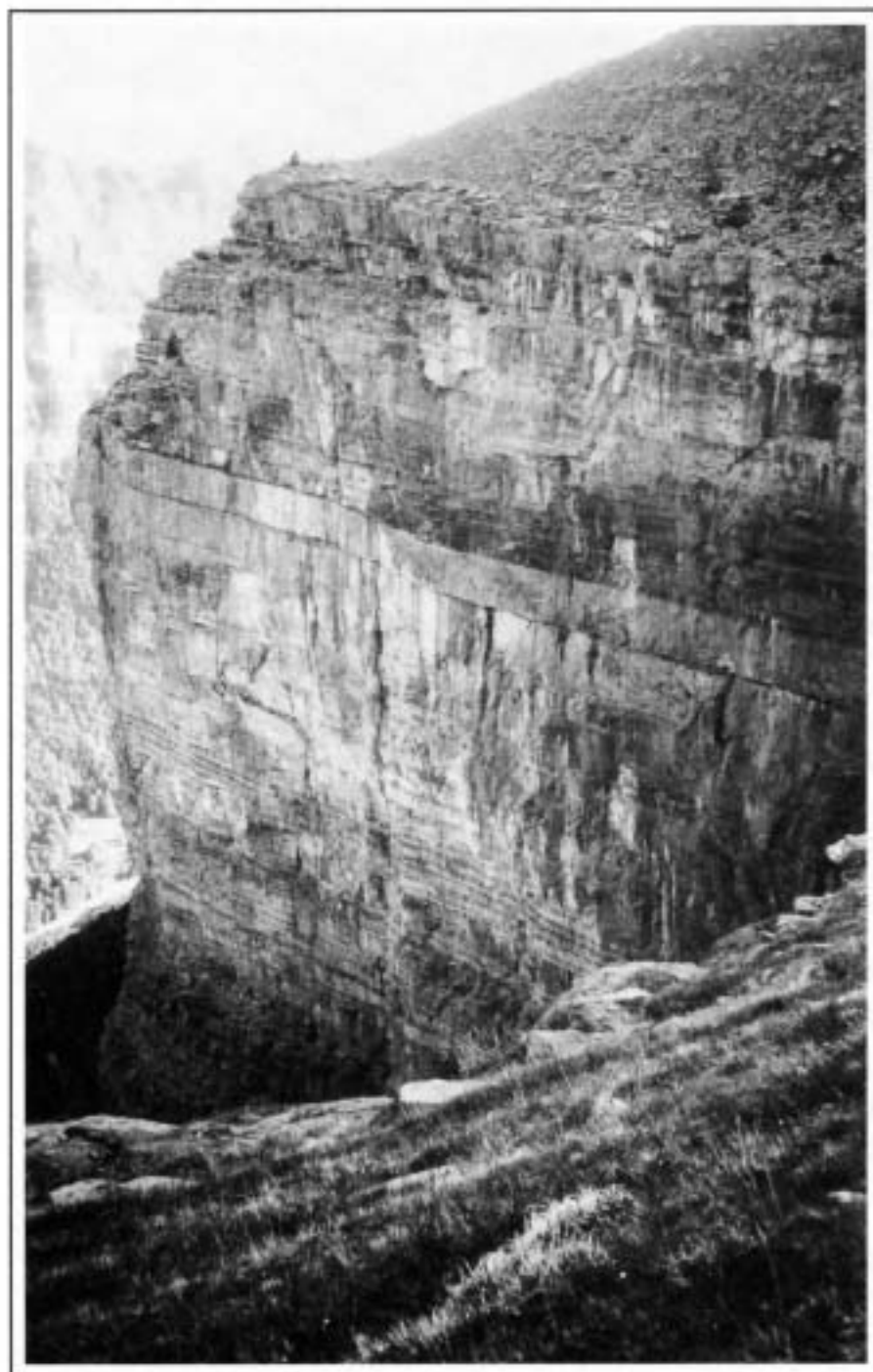
Salvat l'obstacle esmentat ens posem al penúltim llarg, un 6a guapíssim. No vull ser repetitiu, però: fissura, xemeneia, bavaresa i, com abans, un flanqueig a l'esquerra per sortir, ara, però, més fàcil que

l'anterior, la qual cosa fa que ens surti en lliure. Només queda buscar un lloc per muntar la reunió i fer l'últim llarg. He, he!, muntar la reunió, però a on? El primer de cordada està recorrent una placa sense forats: amunt, avall, dreta, esquerra. El que s'està a baix esperant veu que alguna cosa passa, fa estona que la corda puja i baixa i no se sent res. El de dalt té el "culín" més estret que el forat d'una agulla, quan per fi troba un pitó de via, n'aconsegueix posar

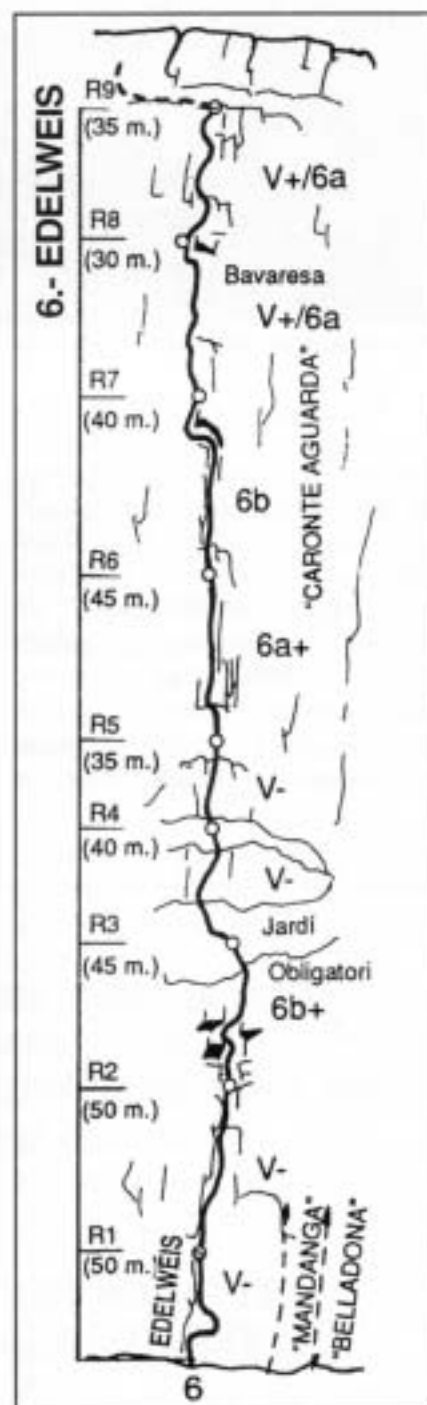
mig d'un altre al costat i un parell de friends a sota per donar moral. Ha costat però s'ha instal·lat la reunió. Sambari! Al cap d'un instant ja som tots dos a la reunió.

L'últim i sortim per dalt. Estem tots dos enmig de la placa mirant cap a dalt. Veiem un pitó a sobre, a uns quatre o cinc metres, en un diedre a l'esquerra. El primer s'enfila cap allà i el xapa, guai! Torna cap a la dreta, a la vertical de la reunió, i prova un "passillo" per sortir d'una panxeta. I de cop:

yeeeeaaaaaaahhhhh!, salta. Me "caquent"... L'adrenalina ens puja per tot el cos, a l'un perquè ha volat (i quin vol!) i a l'altre per la confiança que dona la reunió. Torna a intentar-ho i yeeeeeeeeaaaaaaahhhhh! No sé si fa fred, però les cames i les mans es mouen, millor dit, tremolen. Tots dos ens encenem un cigarret per allò dels nervis, l'un penjat i l'altre a la reunió. L'últim intent, ara amb l'ajuda d'un ganxo; però tres salts ja serien massa, baixa i ho prova l'altre.

La paret del Galinero per on discorre la via Edelweis. Foto: Mago

Resseña de la via Edelweis. Extreta de Desnivel

L'Àngel i el Mago al capdamunt de la via Edelweis, rodejats per les muralles d'Ordessa. Foto: Mago

Els altres tres companys ja fa estona que ens observen i ens animen des del camí de baixada. Ara és el torn de l'altre, ens passem el material i comença a pujar. Flanqueig cap a l'esquerra, pitó, flanqueig cap a la dreta i, merda!, arriba al pas. Es penja del ganxo, s'ho mira i remira i saaaaammml!, una "regletilla". Quatre! Això pot sortir. El tiba i pillà una bavarsa de collons més amunt. Ara sí, ja

ho tenim, ha costat però ens n'hem sortit. Acabem la resta del llarg que no té cap complicació i ens abracem al cim.

Som aquí a dalt, rodejats per totes aquestes muralles. No recordo si vàrem parlar, suposo que sí, però d'una cosa estic segur: de les nostres cares. Elles ho mostraven tot, l'alegria, la felicitat, també el cansament, cosa que no importava gens en aquell moment. Tots dos

haviem estat a la nostra alçada, cadascú havia fet la seva feina a la via i això ens havia donat la moral suficient per ser allí en aquells moments. Llàstima que no sàpiga escriure millor per fer-vos sentir tot el que allò suposa, la llibertat absoluta. Ben segur que en la vida hi ha moments d'èxtasi o de màxima felicitat, doncs creieu-me, aquell va ser un d'ells.

Mago

ATENCIÓ!

LA TALAIA NECESSITA PERSONES QUE VULGUIN SER MONITORES DE LA FUTURA SECCIÓ INFANTIL I JUVENIL DE L'ENTITAT. VINE A FER DE MONITOR/A! VINE A LA TALAIA I APORTA EL TEU TREBALL EN EL PROJECTE EDUCATIU QUE VOLEM DUR A TERME.

IMPLICA-T'HI!

EL FUTUR DE L'ENTITAT SÓN ELS INFANTS I JOVES D'AVUI. ELS INTERESSATS PODEU TELEFONAR O ADREÇAR-VOS A LA SECRETARIA DE L'ENTITAT.

CAMPAMENT D'ESTIU 98

Avin (Pics d'Europa)

Crònica d'un campament amb poca gent

No sé si perquè vam decidir fer el campament força lluny (850 km), perquè el càmping era una mica car, per les dues coses o bé perquè som una mica llunàtics i "passem" del Campament de la Talaia; la qüestió és que només cinc famílies vam anar al càmping Picos de Europa a passar els vint dies que té de durada aquest campament.

Com que ja vèiem que la gent que normalment ve al campament no passava pel local, els que organitzem el "cotarro" vam decidir no fer cap programa preestablert, sinó que vam decidir anar programant-ho sobre la marxa.

Menys concursos i competicions, vam fer de tot. Des de sortides pels voltants, fins a caminades llargues. Tampoc van faltar les sortides amb bicicleta de muntanya ni, com sempre, una mica de turisme.

El càmping estava situat a 16 km de Cangas de Onís, a 19 km de Cova-donga, a 13 d'Arenas de Cabrales i a 25 de la costa i, a més, estava al costat del riu Güeña que juntament amb altres s'uneix al Sella a la localitat de Cangas de Onís. Teníem, d'una banda, la vessant nord dels Pics d'Euro-

pa i, d'una altra, les estribacions de la Sierra de Cuera, envoltats de pins i eucaliptus.

però el temps una mica plujós. Després, l'amo del càmping ens comentà que des d'allà, agafant una pista apta per als cotxes i amb un parell d'hores caminant, es podia anar als llacs d'Enol i a Ercina. Ens vam animar i l'endemà, de bon matí, vam agafar el cotxe i hi vam anar. Quan s'acabà la pista, vam buscar el camí en totes direccions però no el vam trobar. Ni tan sols veiem cap pas per poder caminar-hi mitjanament bé. Amb tot això es començà a fer hora de tirar cap a baix, no teníem previst dinar allà a dalt. Quan vam arribar al campament, vam parlar amb el que ens havia donat l'explicació i aleshores ens va fer un dibuix del recorregut per on havíem de passar i quan el vam comparar amb el plànol de la zona tot lligava.

Al cap d'un parell de dies, tornem-hi que no ha estat res. Vam arribar al mateix lloc i vam seguir un camí de

cabres que l'amo del càmping ens havia indicat. Tot anava la mar de bé quan, de sobte, s'acabà el camí en un tallat i no vam veure-hi la manera de poder baixar. Vam mirar de vorejar-lo, però no era possible perquè s'havia de fer massa volta. El més curiós és

Mirador que hi ha en el camí que ve a Cain. Foto: Ramon Martí

Vam començar les activitats fent una caminada pels voltants del càmping, enlairant-nos una mica per veure la panoràmica del campament, el poble d'Avin i el de Benia de Onís que estava a 1,5 km d'on nosaltres ens trobàvem. Les vistes eren fantàstiques,

Ens dirigim cap al llac d'Enol. Al fons, veiem la serralada dels Pics d'Europa. Foto: Ramon Martí

Per aquest pont passa el camí que discorre per les impressionants gorges del riu Cares. Foto: Ramon Martí

que des d'allà es veia un corral i uns prats que l'home ens havia marcat sobre el paper, però no trobàvem la manera d'arribar-hi. Total, que amb la cua entre cames vam girar i vam tirar avall per segona vegada, sense ni tan sols haver vist els llacs. Vam desistir de tornar-hi.

Un altre dia, assegurant el tret, vam agafar el cotxe i vam dirigir-nos a Cangas de Onís, d'allà a Covadonga i, sense deixar la carretera, als llacs d'Enol i a Ercina. Ara no podia fallar. Vam passejar pels voltants d'Ercina i vam fer-hi quatre fotos. Després, cap a Covadonga a veure la Santina de la cova i a visitar el museu i el monestir, al costat del qual hi havia l'estàtua de Don Pelayo, que semblava que ho vigilés tot.

El dia 8 d'agost, entre Arriondas i Ribadesella, es feia el Descenso Internacional del Río Sella, i allà, en un revolt del riu, es trobava la representació de la Talaia animant els piragüistes.

L'endemà, sis de nosaltres ens vam aventurar a emular els que havíem vist baixar el dia anterior. Va ser una experiència molt bona. Vam gaudir d'un dia de sol i d'un paisatge meravellós i, a més, quan teníem calor, "xup" i a l'aigua. Les prop de cinc hores que va durar el nostre descens se'ns van fer curtes.

Un altre dia vam anar a fer la travessia del congost del riu Cares. Com que pel davant mateix del càmping passaven autobusos que portaven al poble de Posada de Valdeón, vam agafar-ne un i, d'allà, una hora i mitja a peu ens portava fins a Caín que és on comença el congost. En aquest punt hi vam trobar la part més estreta del congost, que començava amb una espècie de túnel excavat dins la roca. De tant en tant, trobàvem uns forats a les parets que ens permetien veure la claror i el riu que corria per sota dels nostres peus. Més endavant, el camí passava ja per un rebaix d'uns dos metres

Vista rural des del camí que va d'Avín als llacs d'Enol. Foto: Ramon Martí

Començament del camí que travessa les gorges del riu Cares. Foto: Ramon Martí

d'amplada fet a la roca, però sense protecció de cap tipus. El camí va seguir així fins que vam ser a dos o tres quilòmetres de Poncebos. A partir d'aquí, el sender s'enfilava fins arribar a una petita carena i, aleshores, ja baixava fins a Poncebos, on vam agafar un autobús que ens portà de tornada al campament. Aquest poble és el punt de sortida per a aquell que vol pujar el Naranco de Bulnes. Vam fer tota la travessia amb un sol de justícia sobre els nostres caps, i va durar un total de sis hores.

També hi va haver temps per fer el turista per Oviedo i Gijón, on vam visitar les catedrals i alguns parcs. I així, uns dies passejant per les muntanyes, d'altres fent el turista i d'altres reposant, vam gaudir d'aquests dies que reservem de les nostres vacances per passar-los al Campament d'Estiu de la Talaia. Esperem que l'any vinent tinguem més sort a l'hora de triar el lloc i que la participació sigui major.

Ramon Martí i Salvany

*Fent
camí*

11a CAMINADA POPULAR A LA VALL DE GÓSOL

Una mica expectants pel que ens podien oferir d'inèdit els Amics de la Caminada Popular de la Vall de Gósol després d'haver-ne organitzat deu consecutives, i també —tot s'ha de dir— un xic temerosos per la calor que podríem passar vistes les elevades temperatures d'aquest estiu, un reduït grup de socis de la Talaia (no arribàvem a 20) ens trobarem a la plaça de Gósol el diumenge dia 19 de juliol poc abans de les vuit del matí, hora en què s'iniciava l'onzena Caminada Popular. Alguns dels nostres consocis participants ja hi havien passat la nit, un sa costum que permet fugir de les sufocants i sorolloses nits d'estiu vilanovines.

A les vuit en punt s'iniciava la Caminada, aquest any sense coet que ens donés el senyal, cosa que ens féu despistar i així sortíem, els de la Talaia, amb una mica de retard entretinguts com estàvem prenent un cafetó al bar de Cal Triuet.

(Després vàrem saber que havien suprimit el coet per evitar possibles accidents i reclamacions consegüents).

Sortim, doncs, de la plaça gósolana encarats al Cap de la Creu i tenint com a teló de fons la serra d'Ensija, camí de Sorribes. El dia promet ser ben assolellat però de moment encara la calor es pot suportar molt bé. Primer control a la placeta de Sorribes i baixem directes cap al riu Aigua de Valls, que creuem. Una pista ens porta al pla Muniu i després d'una pujada arribem a la Clota, segon control. Com sempre, l'aigua, els fruits secs i els saborosos préssecs no falten en aquesta tradicional Caminada. Vigilats per l'omnipresent i estimat Pedraforca que retratem a tort i a dret, i de la serralada del Cadí, fem cap a Moripol (1.375 m), un llogarró amb les cases avui dia enrunades o mig caigudes amb l'excepció de l'església de Sant Vicenç, que encara

aguanta dreta. Anem guanyant alçada fins a la Font del Tomàs prop de la qual fem l'agradable descoberta d'un petit estany l'existència del qual —ho confessem— desconèixiem totalment. Arribats al coll de Gósol (1.580 m) ens espera un bon esmorzar que han preparat els organitzadors de la Caminada.

Havent esmorzat ja ens veiem més amb cor de continuar l'itinerari. Del coll de Gósol i per la pista del Verd continuem pujant fins al trencall de la font de la Guineu. Un corriol baixador ens mena a les ruïnes de la borda del Nen Xic, seguim cap a la Matella i després enllacem amb l'antic camí que de Gósol porta al coll del mateix nom. A les cases de les Serres trobem el quart control. D'aquí i paral·lels al curs del riu Aigua de Valls, tot i que molt elevats, anem fent via i descendint fins arribar a l'antic molí fariner de Gósol, després d'haver travessat novament el riu. Cinquè control: aigua fresquíssima i repartiment generós de més préssecs... Dos elements que ens van molt bé per aguantar l'últim tram de la caminada, sempre el més feixuc i calorós en aquesta hora del migdia, al batent del sol. Des del molí i per l'antic camí tornem ja de dret a la plaça de Gósol on havíem sortit i on els dolls d'aigua fresca de la font ens reanimen. Retrobada amb els companys de caminada, recollida de la medalla de recordatori i un a reveure fins a la propera.

Han estat aproximadament uns 17 km i el total enregistrat de caminaires arribats de bona part de les comarques catalanes ha estat de 1.105. Tot un èxit de participació i organització. Felicitats als Amics de la Caminada de la Vall de Gósol i, ànim, que no decaigui!

Blanca

Grup de participants camí de Sorribes. Al fons, la serra d'Ensija. Foto: Blanca Forgas

NI FONS, NI SUMELLA: FONDO DE SOMELLA

Hem de tornar a parlar de **Somella**. Ho vam fer en el nostre portaveu talaienc del juny de 1989. Aleshores, per qüestions etimològiques; ara per posar les coses en el seu lloc. I és la segona vegada que ho fem en menys d'un any, la primera, a L'HORA DEL GARRAF.

Fa uns dies, Fusté Albà, S.L. sol·licità llicència per instal·lar l'activitat d'ensinistament de gossos a l'avinguda de Terme, cantonada "camí Fons Sumella" d'aquesta ciutat (DIARI, 31.07.1998, pàg. 78). L'avinguda del Terme és a la urbanització de Santa Maria, limitant amb el municipi de Cubelles, vial que consta en el plànol editat per l'Ajuntament vilanoví el juny de 1998. El mateix plànol indica la cantonada amb el **camí del fondo de Somella**, escrit ben correctament. Per què el mateix Ajuntament fa un edicte que es contradiu?

Els topònims d'etimologia incerta acostumen a generar un garbuix de grafies, no d'ara, sinó de sempre. Aquest és el cas de **Somella** i del **fondo de Somella**, partides del terme municipal de Vilanova i la Geltrú.

Analitzem d'entrada el mot **fondo**, indiscutible a la nostra contrada i acceptat per lingüis-

tes de prestigi com Coromines, Moreu-Rey, etc. A hores d'ara, traduir **fondo** per "fons" és desconèixer la realitat comarcal. Fins i tot, el Diccionari de la Llengua Catalana de l'Institut d'Estudis Catalans, edició de 1995, pàg. 895, dona la paraula per bona al Garraf, encara que l'accepció no és ben bé exacta. Diu: "vall seca i encaixada en terrenys calcaris", quan aquí —i a tot el Penedès— diem fondo a tota classe de depressions, fet comprovat en gairebé tots els mapes i plànols editats, inclòs el comarcal 1:50.000 GARRAF-17 de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, del 1993, on podem llegir desenes de **fondos**, mai fons. La paraula **fondo** es documenta ben aviat —segle XVIII—, arreu dels municipis de la comarca. Abans, en deien coma.

Pel que fa a **Somella**, ja hem dit que en ésser una paraula de difícil interpretació, apareix grafiada de moltes formes: **Siumella** (la més antiga i emprada), **Ciumella**, **Saumella**, **Seumella**, **Somella** i **Sumella**. La primera es documenta l'any 1497 a l'Arxiu Municipal, reg. núm. 2972 i encara es feia servir en el segle passat. Saumella es troba el 1571, també a l'AMV, reg. núm. 2985.

Seumella en un capbreu de l'any 1600, a l'Arxiu Comarcal de Vilafranca, núm. 744, lloc on també es comença a llegir Somella. El **fondo de Siumella** es coneix des de l'any 1725 (AMV, Estadística Rústica, núm. 970 i 1261). En canvi, Sumella no es comença a veure fins a darreries del segle passat en algun mapa, sense cap referència documental.

L'actual denominació **Somella** és el resultat de la reducció del diftong *au* en *o*, fenomen de certes llengües i també del català, monoftongació acceptada en diferents exemples: *gordiola* per guardiola, *obaga* per aubaga, *Boi* per Baudili, etc. Com hem dit, **Somella** ja apareix l'any 1600.

Però en el cas de paraules tòniques que s'escriuen amb *o* no es pot admetre que s'escriguin amb *u*. L'arcaïsm fonètic "sumella", so tònic del català oriental, l'hem vist alguna vegada en papers i mapes del passat immediat, però avui, ja normalitzats, caldria que fos bandejat de la toponímia comarcal —especialment a Cubelles— i escriure únicament **Somella**, encara que pronunciem "sumella".

Vicenç Carbonell Virella

Crònica del "cotarro" talaïenc

NECROLÒGICA

El passat dia 23 d'agost ens va deixar per sempre una personalitat important, no només com a soci rellevant de la nostra Talaia, sinó com a intel·lectual vilanoví, escriptor d'indubtable vàlua, sardanista reconegut i lluitador per la recuperació de la nostra llengua i pels drets del nostre poble. Xavier Garcia i Soler va morir als 78 anys, a la Llacuna (Anoia), on residia per temporades, víctima d'una sobtada aturada cardíaca. El seu enterrament fou una veritable manifestació de l'estima que li tenien els vilanovins —entre els quals es trobava una nodrida representació talaïenca— i també de les nombroses personalitats del món de la cultura i la política d'arreu del país. Un parell d'articles en aquesta revista —que ell estimava— ressalten la seva personalitat i diversos records del seu pas per la Talaia.

Lluitador i activista des de ben jove, va començar a escriure articles als setze anys, i en diversos esdeveniments va conèixer de prop polítics tan importants com Francesc Macià o Francesc Cambó. Col·laborà a El Matí, l'òrgan d'Unió Democràtica de Catalunya, a la qual es vinculà fortament. Participà, sense cap gana, a la Guerra Civil, i la desfeta el portà finalment al camp de concentració de Vernet d'Ariège. Tornat a Vilanova, es negà a escriure res que tingués alguna cosa a veure amb la premsa del "Movimiento". Després de diverses viscissituds, es lligà a la premsa de la HOAC, de la qual fou un militant fervent. També va escriure articles per a la montserratina revista Serra d'Or. Més endavant, escrigué per al nostre butlletí i la revista Talaia, alhora que fou un constant col·laborador del

butlletí d'Amics de la Sardana. També participà en altres publicacions com ara La Gran Penya, La nostra mar, o Els Tres Tombs. Realitzà, també, col·laboracions al diari AVUI i al setmanari Diari de Vilanova.

La seva incansable activitat l'havia portat, fins i tot, a ser condemnat, durant els anys quaranta, a sis anys de presó per haver protestat per l'execució del líder Carrasco i Formiguera, però en aquells moments era menor d'edat i se'n va escapar per ben poc. En Xavier va ser ànima i emprenedor de moltes iniciatives, com ara la creació de la Secció Folklorica o la HOAC vilanovina. Va organitzar els primers concursos de sardanes en uns temps prou difícils, i engegà, també, la cobla La Principal del Penedès. Va ser un dels organitzadors de les festes d'entronització de la Mare de Déu de Montserrat, l'any 1947, i l'any següent, va ser un dels portadors a peu, conjuntament amb una bona colla de vilanovins, de la llàntia votiva que hi ha al monestir de Montserrat. Participà activament en la celebració del Congrés de Cultura Catalana, en la Caravana de la Flama de la Sardana i en la difusió del diari AVUI. Darrerament, havia participat a tirar endavant el Museu del Mar, a la nostra ciutat.

En Xavier posseïa diversos guardons, però, sens dubte, el que més l'havia honorat fou la Creu de Sant Jordi que la Generalitat de Catalunya li concedí l'any 1996 per la seva trajectòria cívica, social i literària. També era posseïdor de la Medalla de la Ciutat, atorgada per l'ajuntament vilanoví. Per la seva faceta literària li havien concedit el Premi Catalònia per la seva obra "La vida marinera a Vilanova i la Geltrú". Que nosaltres sapi-

guem, havia escrit tretze obres, de les quals, vuit com a autor únic i dues en col·laboració amb altres autors, totes elles publicades. En tot cas, resten tres obres inèdites que encara no s'han publicat.

Feta aquesta breu síntesi d'una biografia tan intensa, només ens resta, en nom de l'Agrupació Excursionista Talaia i també del Consell de Redacció de la revista, fer patent, des d'aquestes pàgines, la més sentida condolença a tots els seus familiars. Xavier Garcia, descanseu en pau!

MOVIMENTS DE PROTESTA, EN MARXA

A hores d'ara, ja deu haver estat entregat al Parlament de Catalunya un bon plec de signatures donant suport a una Iniciativa Legislativa Popular per promoure una **Proposició de Llei que prohibeixi la incineració de residus**, tant els domèstics com els industrials. La Proposició té en compte que cremar les nostres deixalles —per molt de control que hi hagi— suposa emetre i dispersar a l'atmosfera gasos amb un alt contingut de metalls pesants com el plom, el cadmi, el mercuri, etc., a més de dioxines, furans, àcids i altres gasos nocius per a la nostra salut.

A més, també posa en evidència que amb la incineració tampoc s'eliminen els residus sòlids: entre el 20 i el 40% del seu pes es transforma en cendres i escòries tòxiques que no es poden llençar a qualsevol lloc —s'han de disposar en abocadors especials— perquè, aleshores, la contaminació del subsòl i de les aigües subterrànies s'agreuja en proporció geomètrica.

Crònica del "cotarro" talaienc

Són molts els socis de la nostra entitat que han donat suport a aquesta Proposició de Llei, a la qual nosaltres ens adherim perquè considerem que cal que es modifiquin els principis de la Llei 6/93 Reguladora dels residus, de la Generalitat de Catalunya, on la incineració figura com un mètode acceptable per al tractament del rebuig. Esperem que els polítics s'adonin de la vital importància d'aquesta qüestió, ens facin cas i rectifiquin abans que sigui massa tard.

D'altra banda, l'Alt i el Baix Penedès protagonitza, també, un altre moviment de protesta. Nombroses entitats i persones s'han adherit a la Plataforma per una Alternativa al Tren d'Alta Velocitat (PATAV) que lluita amb gran energia per evitar la construcció del tren d'alta velocitat —TAV, TGV, AVE o com vulgueu anomenar-lo— pel mig del seu territori, la qual cosa representaria una empremta molt important a la geografia penedesenca. D'aquest tren ràpid, no en treuran cap benefici però, en canvi, hauran de patir tots els inconvenients que representa el pas d'aquest transport —diguem-ne públic (?)— que, com totes aquestes obres, genera un important efecte barrera a tota la comarca. A més, no només es qüestiona la difícil rendibilitat d'aquest tren i la desorbitada inversió que representa, sinó la necessitat que s'hagi d'instal·lar.

La nostra experiència ens diu que difícilment canviarà res, i que les protestes i manifestacions, les pancartes, els adhesius, fins i tot els recursos parlamentaris, servirán, malauradament, de ben poca cosa. La Talaia també va formar part de la Plataforma opositora al pas de l'autopista A-16 per la torturada comarca del Garraf i de

poca cosa va servir. Per l'autopista ja circulen els vehicles a tota pastilla. Desitgem millor sort als oponents a aquest tren, a veure si, almenys, aconseguen modificar-ne el trajecte.

EXCEL·LENT BALANÇ A LA COPA CATALANA DE RAL·LIS D'ALTA MUNTANYA

Dos membres de la Talaia han realitzat un paper excel·lent a la Copa Catalana de Ral·lis d'Alta Muntanya. D'una banda, Jordi Rius s'ha classificat d'una manera brillant en el 1r lloc de la categoria Júnior. I, d'altra, Josep Bertran ha quedat classificat en 2n lloc en la categoria de Veterans després de sis curses. Visca!

Els mateixos talaiencs, formant equip, han quedat classificats en 1r lloc en la prova especial del Ral·li d'Alta Muntanya que va celebrar el Centre Excursionista de Catalunya a la regió d'Ull de Ter, amb motiu del 40è Aniversari de l'organització d'aquests ral·lis.

Està previst que els nostres "ral·listes" vagin a recollir la Copa Catalana, a Barcelona, el proper dia 27 de novembre. Aquests premis seran lliurats en el transcurs d'un sopar que tindrà lloc en un cèntric restaurant barceloní.

En la propera edició del butlletí ens han promès que tindrem àmplia informació d'aquestes proves de muntanya.

Des d'aquestes pàgines els felicitem ben cordialment i, com sempre, els encoratgem a seguir participant i portant trofeus cap a casa.

ELS SENDERISTES DEL GR ENCETEN NOUS RECORREGUTS

Amb la celebració d'una assemblea, els senderistes han po-

sat les bases per saber quins seran els recorreguts de la propera temporada i, fins i tot, també de la següent, o sigui, la de l'any 2000. Però en aquesta assemblea no només s'han escollit els itineraris, sinó que ha servit per formar nous equips de preparació de cadascuna de les sortides. D'aquesta forma, les tasques preliminars que sempre requereien en un reduïtíssim grup, podran ser repartides i tothom podrà disposar d'algunes jornades més per sortir d'excursió; ep! Amb el permís de la família.

Els tres o quatre que maneuen el "cotarro" del GR (la Junta??), ja portaven els itineraris "in pectore". Així doncs, quan els van exposar a l'assemblea no hi va haver cap objecció i es van escollir dues possibilitats: una d'estiu i una altra d'hivern. O sigui, es començarà l'anomenada Ruta dels Bons Homes, camí de fugida dels càtars d'Occitània cap a Catalunya, que nosaltres seguirem inversament, és a dir, de Queralt (Berga) a Montsegur. Com que, segons totes les previsions, tocaria travessar el Pirineu en ple hivern, els senderistes van preferir deixar la neu per als esquiadors i tornar a aquells indrets quan la neu s'hagués retirat dels camins. Mentrestant, per no interrompre l'activitat, es dedicaran a recórrer el GR-3 que comença a l'Estany i, de moment, arriba fins a Tàrraga. Aquest GR, però, continua en forma circular cap a Lleida i el Pont de Suert i, en un futur, tornarà una altra vegada cap a l'Estany, però això serà el segle que ve!

La primera etapa del Camí dels Bons Homes començarà al mateix Santuari de Queralt i finalitzarà al poble de Peguera. La segona anirà de Peguera a Gósol.

Crònica del "cotarro" talaieenc

La tercera, ja ho veurem, perquè segurament canviarem al GR-3. Els senders us esperen a tots!

EL GRUP D'INFANTS I JOVES VA ENDAVANT

Durant el mes de setembre hi ha hagut força activitat al voltant de la futura creació d'una secció infantil i juvenil a la Talaia. L'equip del projecte *Infants i Joves de l'AE Talaia* ha tingut reunions amb representants de les seccions de Cultura, d'Esquí, de Senders, de Muntanya i amb el GET i el GEAM amb l'objectiu d'exposar-los els objectius del projecte i demanar la participació futura en les activitats que s'organitzin. També hi ha hagut una reunió a l'ajuntament per informar del projecte als representants del departament de Joventut i Plans Integrals que s'han mostrat molt interessats i han ofert la seva col·laboració perquè aquest projecte pugui tirar endavant. De moment, s'està negociant la possibilitat de fer un curs de monitors de lleure i d'excursionisme a Vilanova mateix. Aquest curs hauria de servir per preparar la primera fornada de monitors que vulguessin treballar en aquest projecte.

El dia 15 de setembre va tenir lloc una altra reunió, aquesta vegada amb socis de la Talaia interessats a col·laborar-hi que van respondre a la convocatòria feta per correu a tots els membres de l'entitat. En aquesta reunió es va exposar el projecte i es va parlar, entre altres coses, dels objectius del grup, del procés formatiu i educatiu dels infants i joves, del funcionament del grup, de la formació dels monitors i monitores, dels grups d'edat i dels tipus d'activitat previstes. D'aquesta sessió va sortir

un grup inicial de monitors i col·laboradors que s'ha anat ampliant durant aquests últims dies. De totes maneres, l'equip del projecte demana més col·laboració, sobretot de persones que vulguin fer de monitores, perquè es considera un projecte important per al futur de l'entitat. Vegeu l'anunci que surt a les pàgines d'aquest butlletí i animeu-vos a formar-ne part.

PREPAREU-VOS PER A LA PROPERA TEMPORADA D'ESQUÍ

Per als que penseu anar a esquiar la propera temporada i teniu la carcassa una mica rovellada de no fer res en tot l'estiu, la nostra Federació d'Esports d'Hivern ofereix un programa de preparació física específica per a l'esquí, o sigui, que sota el lema "Prepara't per a la temporada i esquia esportivament" podreu assistir als centres d'Esquí-Form (n'hi ha a Barcelona (9), Lleida, Terrassa, Granollers, Vic, Baix Llobregat, Mataró, Manresa, Sabadell i Girona) —làstima que a Vilanova no n'hi hagi cap! Guanyaràs en seguretat i podràs prevenir i evitar les lesions pròpies de l'esquí i, a més, tindràs la satisfacció personal de gaudir més de les teves esquides i de sentir-te més segur.

Si us interessa, el telèfon d'informació és el 93 756 05 71. De moment us ofereixen, durant els mesos d'octubre, novembre i desembre, un programa d'un dia per setmana, amb sessions d'una hora i mitja d'acord amb les vostres possibilitats. Evidentment, això costa algunes pessetones. Si teniu la Targete federativa, només 2.600 ptes./mes; si no, 3.500 ptes./mes. Ja ho sabeu: si voleu estar en forma, truqueu al telèfon que us hem donat i informeu-vos-en.

IX CURS D'INICIACIÓ A L'ESPELEOLOGIA ORGANITZAT PEL G.E.T.

Amb una bona inscripció, han començat les activitats d'aquest curs que transcorrerà de l'1 al 24 d'octubre amb la finalitat de donar a conèixer les principals tècniques emprades en aquest esport/ciència perquè els cursistes i futurs espeleòlegs puguin gaudir de l'exploració de les cavitats subterrànies amb la seguretat necessària. Els assistents disposaran de la targeta de la Federació Catalana d'Espeleologia i la corresponent assegurança de la Mútua General d'Esports. També tindran material personal i col·lectiu per poder realitzar les pràctiques. El Curs està reconegut per l'Escola Catalana d'Espeleologia.

Les classes teòriques, que es faran al local social, tractaran sobre la història de l'espeleologia, la vestimenta i la il·luminació, la geologia, la tècnica i el material de progressió, la prevenció d'accidents, la topografia, l'ecologia i la biologia. Les sessions pràctiques es faran al massís del Garraf, a l'Ordal, a Sant Llorenç de Munt i a Margalef (el Priorat).

Els desitgem el millor dels èxits.

NEIX EL CONSELL DE REDACCIÓ DEL BUTLLETÍ

Després de diverses iniciatives sorgides en reunions de Junta referides a l'edició del butlletí de l'entitat, s'ha constituït un Consell de Redacció que s'ocuparà de tots els aspectes de l'edició. D'entre els diferents objectius del Consell de Redacció hi ha la disminució del cost del butlletí, la millora tècnica de la part de l'edi-

Crònica del "cotarro" talaïenc

ció que es fa a la mateixa entitat, l'establiment de criteris de presentació dels articles i la participació de més persones en la seva elaboració.

En aquest moment, constitueixen el Consell de Redacció els socis de l'entitat Josep Blanes, Salvador Butí, Blanca Forgas, Carles González, Agustí Poch i Joan Raventós. Properament també s'hi afegirà un membre del GEAM o del GET.

De moment, els membres del Consell de Redacció han efectuat una visita a la impremta de Sant Sadurní Gràfiques Llopart, on es fa l'edició impresa del butlletí, per comentar aspectes tècnics i econòmics de la revista. L'empresa d'arts gràfiques ha ofert una bona col·laboració al Consell en la millora del butlletí i oferirà ajuda desinteressada perquè puguem millorar el procés informàtic actual amb el qual editem els articles.

A partir d'aquest número, el Consell de Redacció ha establert ja una normativa que hauran de complir les persones que vulguin publicar articles en el butlletí. De totes maneres, com amb tot, hi haurà un temps de prova per veure com funciona. Ja se sap que les coses costen una mica de canviar.

LA LURDES I L'ANDREU JA S'HAN CASAT: PER MOLTS ANYS!

Encara que sembli mentida, després de 2 anys vivint en pe-

cat, l'Andreu i la Lurdes han passat pel presbiteri municipal per complir amb el que marca la consciència i s'hi han casat el dia 25 de setembre.

La Lurdes i l'Andreu vestits de nuvis. Foto: Lara

Prèviament, el dia 19, van muntar un cotarro amb una bona colla d'amics al bar de la Talaia que no oblidaran en molt de temps.

Ara només cal que estiguin per la feina i mirin d'engruixir el cos social de l'entitat. Ja ens enteneu...

Que sigueu molt feliços!

LES OBRES DEL LOCAL

En l'anterior revista us dèiem que començava la rehabilitació de la façana del carrer Comerç. Doncs bé, tot això ja està finalitzat, di-

guem que en primera fase, puix el futur ja dirà si s'ha d'estucar i s'han de reproduir els antics esgrafiats. També ha tocat el torn als balcons. La ferralla que suportava la part baixa pràcticament s'ha hagut de renovar tota, només quedava el rovell. A la part de sota s'han renovat les rajoles de mitja vela que embellien els balcons. S'ha deixat una obra prou sòlida per durar molts anys. La part que resta per consolidar, que correspon a la comunitat de propietaris, és l'actuació al pati i la zona del darrera la capella que de moment està aturada per dificultats econòmiques de la tresoreria de la comunitat. En properes reunions es decidirà quan es continuen les obres.

Mentrestant, de mica en mica, s'està treballant en el muntatge de la cuina del bar que ja disposa de cuina de butà, forn i escalfador elèctrics, i s'està bastint la coberta de l'habitable de la cuina.

D'altra banda, s'està començant a desplaçar del lloc actual la Secció d'esquí, que s'ubicarà on abans hi havia la Secretaria. A l'espai que deixarà lliure s'hi construiran els nous lavabos. Provisionalment, la sala que ocupava l'antic bar s'habilitarà com a sala de juntes i reunions. No patiu, us mantindrem informats!

*Cicle
d'excursions
"Coneguem
Catalunya"*

**XXXIII Sortida del Cicle
"Coneguem Catalunya"**

TRAVESSIA DEL PÒRT DE VIELHA

i ascensió al Tuc deth Pòrt de Vielha

ELS CAMINANTS D'ANTANY

Antigament —de fet no caldria que ens remuntéssim a gaires anys enrere— la dimensió de la distància entre dos punts era substancialment diferent a l'actual. La xarxa bàsica de comunicacions consistia en camins ramaders i de ferradura que comunicaven les poblacions més importants de cada comarca, els quals, a la vegada, eren punt de partida de camins més precaris que menaven a nuclis de població més petits i masies aïllades, moltes vegades malmesos per l'aigua o pel trànsit de carros i bestiar, i en moltes ocasions amb obstacles difícils de superar (colls, barrancs, rius, etc.).

En aquest món de distàncies llargues i de viatges penosos, els pastors transhumants i els traginers eren els encarregats principals de facilitar l'intercanvi comercial entre el territori. Es guanyaven la vida fent una feina dura que els demanava dies, setmanes i mesos de camí fora de casa i l'esforç de viure amb els rigors del clima arrapats a la pell. També hi havia qui, habitant a les valls del Pirineu, amb collites tardanes, es llogava a la plana per segar i anava pujant cap al nord a mesura que els camps estaven a punt de sega. Quan arribaven a casa, ja tenien la seva collita tardana a punt de segar i un grapat de monedes a la faixa que havia anat guanyant amb molts dies de treball.

L'HOSPITAL DE VIELLA (ESPITAU DE VIÈLHA)

En llocs estratègics de les rutes freqüentades per aquests

personatges —normalment al peu d'un trajecte dur i perillós, amb grans desnivells, o en llocs isolats— hi solia haver hostals o

Les dependències de l'Hospital de Viella amb el tuc de la Comtesa al fons. Foto: Josep Blanes

Fora pujada al plan dera Espòna, de bon matí, poc després de la sortida. Foto: Josep Blanes

hospitals que els oferien menjar i un racó per descansar del viatge. Un d'aquests establiments, l'Hospital de Viella, establert per una ordre reial al segle XII, preveia, en el seu reglament que: *tothom que hi arribés tingués el dret a disposar d'aigua, sal i vinagre i d'un seient a prop del foc*⁽¹⁾. Va fer la seva funció fins a l'obertura del túnel de Viella, l'any 1948, i actualment acull els excursionistes que, amb altres intencions, necessiten, també, disposar d'un sostre, una taula i un llit.

Si parlem dels accessos a les altes valls avantsala dels hospitals i els colls de muntanya—, hem de tenir en compte que no va ser fins als anys 40 d'aquest segle, quan es van començar a explotar els recursos hidrològics d'algunes conques del Pirineu, que es va iniciar la construcció d'algunes carreteres a les capçaleres d'algunes d'aquestes valls. Tot i això, la majoria d'aquestes carreteres—que avui imaginem ben asfaltades, amples i amb tota mena d'indicacions—, només eren pistes estretes, boterudes i sinuoses.

A la vall de Bar-ravés, per exemple, la carretera moria a Vilaller. Tots els pobles que es trobaven riu amunt només quedaven comunicats per l'antiquíssim camí de ferradura que es comunicava, pel port de Viella, amb la Vall d'Aran. Quan es va obrir el túnel de Viella provisionalment, segons testimonis de l'època, la carretera: «pujava, baixava, travessava a gual

el riu, s'enfilava per l'altre vessant i feia trenta mil giragonses...»⁽²⁾.

CONEGUEM CATALUNYA

En aquesta ocasió, la sortida no oferia la possibilitat de fer cap excursió turística perquè les característiques de la caminada no ho feien gaire avinent: la llargada de l'excursió feia recoma-

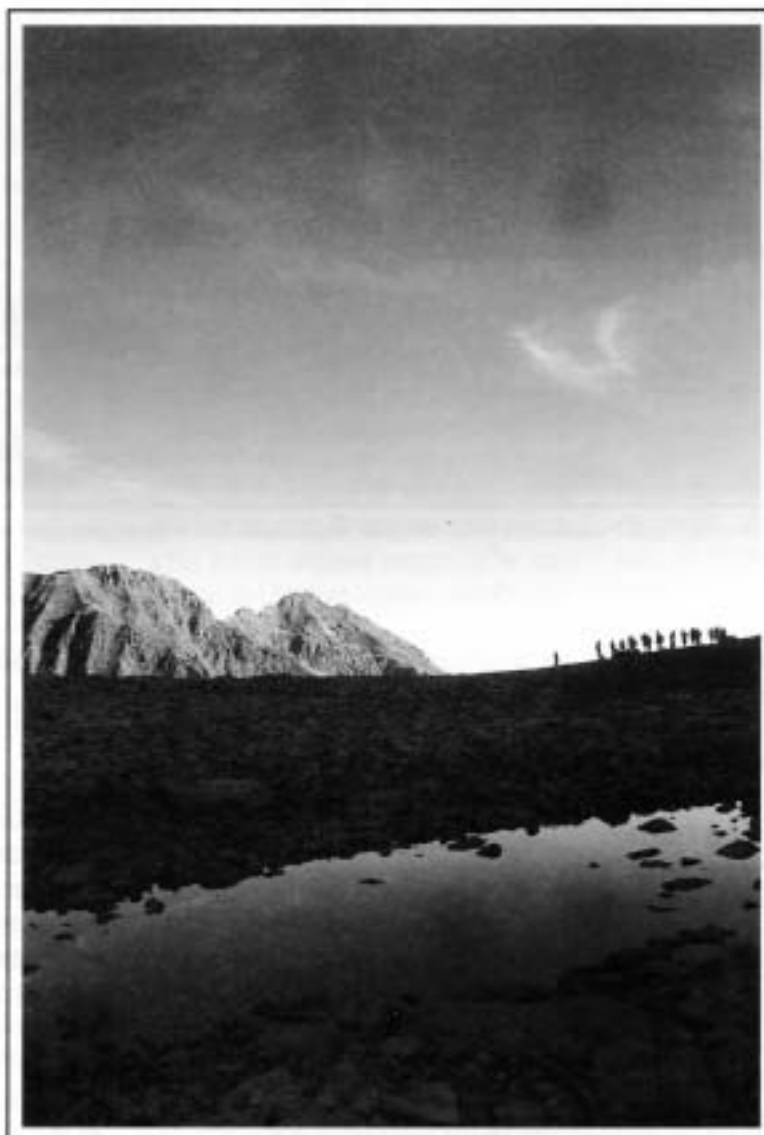
habitual —la plaça de l'Estació— el dissabte a la tarda, poc després d'haver dinat i cansats d'haver fet dissabte tot el matí (o no?), per poder arribar a l'Hospital de Viella amb temps per sopar. Amb l'autocar luxós amb què viatjàvem i amb les magnífiques carreteres asfaltades, el que anys enrere ens hauria significat tot un dia (anant bé!) vam trigar poc més de quatre hore-

tes, i això parant a estirar les cames i tot en un bar de la Franja que no donava a coll, però és clar: el contrast rotund entre l'aire condicionat fresquet de l'autocar i la cremor de l'aire sec exterior va fer que les goles s'excitessin de cop i demanessin líquid a crits.

EL PRIMER CONTACTE

No sé si heu anat mai a l'Hospital de Viella. A mà esquerra, en una esplanada, hi aparquen els cotxes; a mà dreta, una mica més enlairats, el refugi i altres dependències (bordes, ermita, etc.) formen com un carreró estret que dona un cert acolliment. Doncs ima-

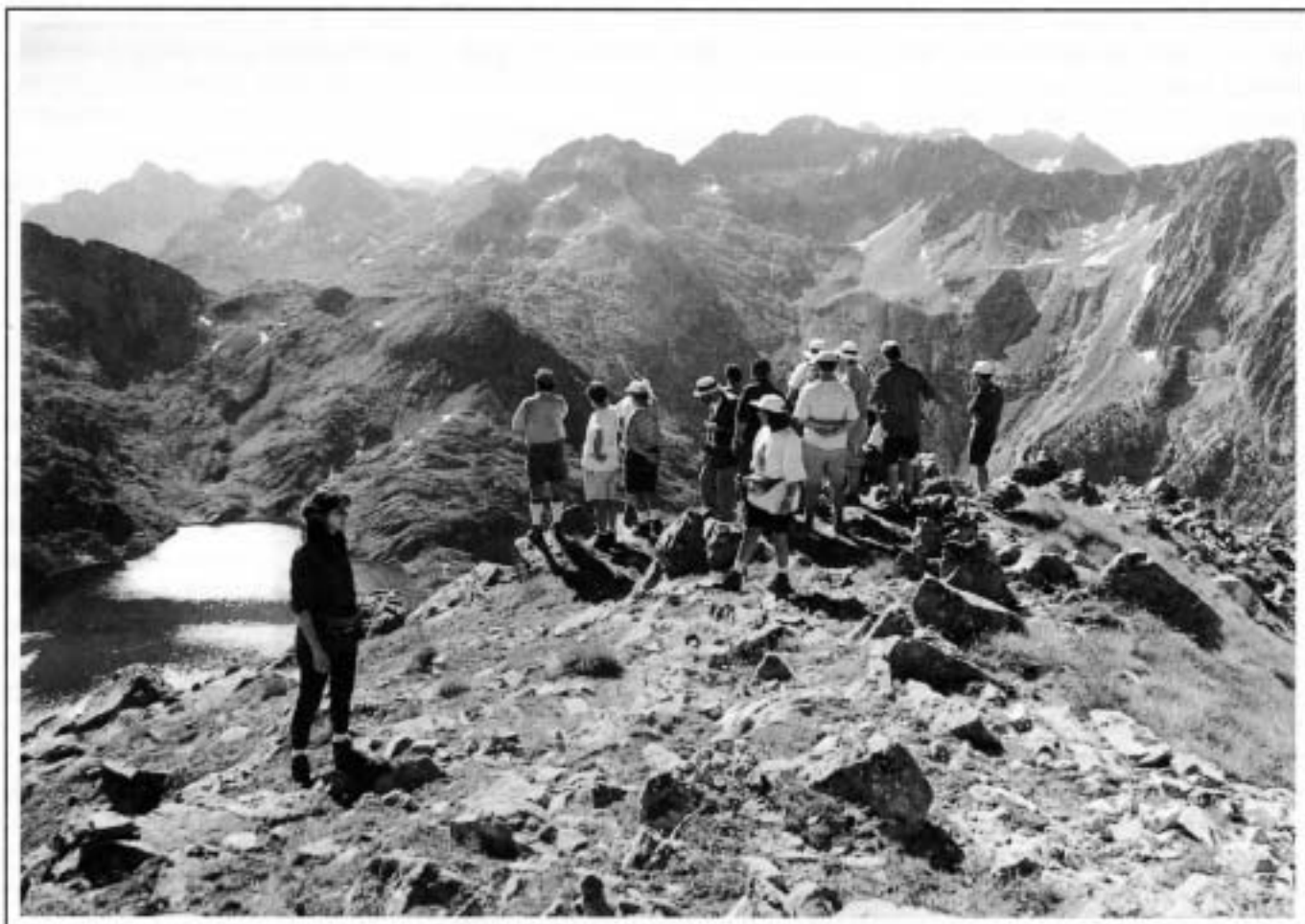
gineu una cosa: el cul de l'autocar entaforat en el carreró, traient glopades de fum espès i negre, i tota la gentada arplegant les motxilles i bosses «sengles» gairebé a la mateixa porta del refugi. Renoï, sense ni tan sols haver de caminar! Quin detall!

Les siluetes dels caminaires al port Viell deth Hòra. Foto: Josep Blanes

nable dinar pel camí, abans d'arribar a l'autocar; a més, es va considerar que una excursió turística per la Vall d'Aran hauria de durar més de dos dies per ser mínimament fructífera. Es va deixar per a una altra ocasió.

Però anem al gra. La colla de caminaires va sortir del lloc

Vista panoràmica des del tuc del Port de Vielha. D'esquerra a dreta, el Montardo, la carena dels tucs de Conangles, Estanhets i Comtesse i, al damunt, la cresta dels Basiberris. Foto: Josep Blanes

Si l'arribada fou apoteòsica, l'entrada a l'habitació no va quedar gens malament. Com si fos el Metro de Plaça de Catalunya una vigília de Nadal, vam baixar les escales i vam entrar a l'habitació de 49 lliteres com a feres. Qui no corre vola! Per uns moments hi va regnar la llei de la selva i més d'un rostre dibuixava ganyotes de perplexitat en descobrir a l'altre extrem del llit —guardat gelosament mentre tot-hom mirava d'apropiar-se'n un— un altre candidat al jaç, instal·lat amb tota la galta del món al damunt del matalàs florit. La calma va anar arribant de mica en mica i cadascú va anar consolidant la seva plaça de llit.

LA NIT

A fora, la nit va transcórrer plàcida i silenciosa, i l'Hospital de Viella, reclòs al fons de la vall,

va mantenir-se ferm malgrat el refredament nocturn de l'atmosfera, atiat per les altes conques i les congestes residuals de l'hivern. A dintre, l'assortiment de respiracions arrossegades combinat amb els roncs més pertorbadors va crear un ambient tan carregat que més d'un/a va haver de passar la nit en blanc, comptant ovelles i maleint els ossos de qui va tenir la genial idea de preparar aquesta excursió.

A més, segons fonts fidedignes, durant tota la nit hi va haver un continu degoteig de personal amb la bufeta fluixa que, aproximadament a un ritme d'un/a cada minut —la qual cosa demostra que n'hi ha que van haver de repetir—, tenien l'humorada de deixar el jaç càlid i tou per anar a les frívols dependències sanitàries del refugi.

EL CAMÍ DE TOTA LA VIDA

Al matí es va tocar diana molt d'hora; tant, que es va decidir no esmorzar al refugi, sinó al Port Vielh deth Hòro —600 metres més amunt!—, quan, previsiblement, el sol ja ens escalfaria les esquenes. Tot i això, més d'un espavilat, que en un moment va tenir enllestides les coses, es va muntar la paradeta en un "hall" que hi havia entre l'habitació i els lavabos i, veient passar la multitud lleganyosa pel seu davant amb les tovalloles penjades a l'espatlla, va anar esmorzant amb la tranquil·litat de qui ja se sap amb l'estómac a punt de marxa.

Davant de l'Hospital de Viella, a més de 1.600 metres d'alçada i a dos quarts de set del matí, no hi feia el mateix bo que a ran de mar, però tampoc podem dir que hi fes fred. Deixem-ho en

fresca. De totes maneres, aviat es van començar a sobreeixir les primeres gotes de suor de totes, absolutament totes les pells dels participants. La raó? Uns 400 metres de pista ben plana van fer de pròleg a una pujada dura i extenuant que va posar a prova les nostres cames encara no desvetllades del tot. I la suor que ens rajava pertot va ser —com més amunt més— una exquisida llaminadura sucosa pels centenars de mosques que ens esperaven al Plan dera Espòna, a 1.900 metres d'alçada on vam parar per fer un reagrupament.

Un cop reagrupats, vam iniciar un tram de camí ple d'herba, molt marcat pels anys d'ús de les cavalleries, que amb contínues ziga-zagues guanyava alçada ràpidament, a frec del torrent del Pòrt. Aviat, tota la colla —amb l'esvol de mosques enganxat a les orelles—, seguint els meandres del vell camí de bast, va anar remuntant els replans herbosos amb l'esguard, a les esquenes, de l'espectacular vessant nord del pic de la Tallada o del Feixant, il·luminat per la claror clara i neta del primer sol. Un cop transcorreguts els 600 metres de desnivell des de l'inici, el grup es va situar al Pòrt

Vielh deth Hòro, antic coll que, originàriament, es feia servir per passar dun vessant a l'altre.

Com que tocava esmorzar i el sol encara, de gairell, no escalfava més que un extrem del coll —la part del vessant aranès—, vam decidir travessar l' ampla esplanada i anar a buscar la protecció matinerà de l'escalforeta del lluent per poder mossegar l'entrepà amb més vocació i amb més tranquil·litat. Des d'allí, observàvem una bonica perspectiva de la Forcanada i les agulles que barren el pas del port i que, antigament, eren un obstacle seriós i difícil per als mulaters, que venien, sovint, caure els animals pendent avall en el seu intent de superar el mal pas. Aquest va ser el motiu pel qual es va substituir aquest port pel de Viella que, malgrat que aquest últim és 150 metres més alt i és impracticable durant bastants mesos, no presenta cap pas tan difícil.

CAP AL PÒRT DE VIELHA

Un cop vam haver esmorzat, el flanqueig de la travessa de Carles pel peu dels tucs de Montoriet i de Montanèro va suposar una represa de la marxa prou relaxada —malgrat les mos-

ques empipadores— perquè el camí traçat a les roques permetia anar descobrint amb comoditat el paisatge que s'anava obrint per totes bandes i que prometia convertir l'arribada al coll en un espectacle panoràmic.

En efecte, l'arribada al Pòrt de Vielha va ser un regal. A banda i banda del trauc del port, atalaiats a 2.435 metres, els ulls podien observar bastes extensions de carenes i valls i, segurament amb menys dosi de romanticisme que Mn. Alcover el qual va travessar el port en la seva singladura pirinenca, l'any 1906, per recollir els parlars catalans de tot el Pirineu—, els nostres cervells intentaven caçar totes les formes conegudes: *"Queda, darrera de tot, el panorama de la Vall d'Aran, i se'n presenta a la nostra vista un altre de més grandios, sauvatge i estupend: la gran fondalada de la ribera Ribagorsana i a l'enfront les muntanyes Maleïdes, grisenques, disforjes, superbes, majestuosas, sublimes, sobiranes, senyorejant part damunt totes les altres de la serra pirinenca, totes clapejades de congestes, enlluernant-vos els ulls la neu blanquíssima que rumbe-gen, ferida de sol."* (3).

EL TUC DETH PÒRT DE VIELHA

Una part de l'objectiu de l'excursió s'havia aconseguit: pujar des de la boca sud del túnel, pel camí de bast (o de tota la vida —en versió Talaia—), fins al Pòrt de Vielha; ara quedava entrar a la Vall d'Aran —em refereixo a la Vall d'Aran geogràfica, perquè, de fet, l'Hospital de Viella ja pertany, administrativament, a la Vall d'Aran— fins a la mateixa boca nord del túnel.

Un altre objectiu, tot i que no fos principal, era pujar els 150 metres de desnivell que separaven el Pòrt de Vielha del Tuc deth Pòrt de Vielha. En un dia tan clar i nítid, valia la pena fer-ho. Efec-

Foto de tot el grup que va pujar al tuc del Pòrt de Vielha. Al fons, l'Aneto. Foto: Josep Blanes

Descans de la pujada al Tuc del Pòrt de Vielha, al mig del coll del mateix nom. Foto: Joan R.

De cara avall, ens girem per observar el port de Vielha. Al fons, veiem el Tuc des Hennes. Foto: Joan Raventós

tivament. La pràctica totalitat de marxadors s'hi van animar i aviat coronàvem una talaia fabulosa. Sapreïaven, nítidament, entre altres, el Montardo, les crestes dels Besiberris, el carenar del Tuc de Sarrahèra i l'estany Redó, blavíssim, a l'est; el fondal de Vielha, el Maubermé, el pla de Beret, lluent, i el Mont Valier, al nord; el massís de les Maladetes, majestuós, Salenques i Mulleres i bona part del camí fins al Port Vielh deth Hòro, a l'oest, i el Feixant, la vall de Barravés, l'Hospital de Viella i les muntanyes del prepirineu pallarès, al sud.

La foto de grup va segellar

l'estada al cim i vam desfer el camí fins a retrobar l'estret pas del Pòrt de Vielha i alguns dels companys que, des de l'entalladura, també havien pogut gaudir de fabuloses vistes.

DE CARA AVALL

Tot el trajecte que havíem recorregut fins al port, havia estat una contínua corrua sinuosa de persones pujant constantment pas darrere pas. Però a partir del trau, objectiu de l'excursió, el pla inclinat canviava totalment i es convertia en una baixada més pronunciada i sostinguda, encara. Els

mil metres de desnivell que havíem pujat fins al Tuc deth Pòrt, es convertien, ara, en més de 1.200 de cara avall. És a dir, una bona feineta per a les cames. La raó? La diferent alçada en què estan situades les boques del túnel de Viella. Fixeu-vos, quan hi passeu amb cotxe, que el túnel fa una baixada força pronunciada cap a l'Aran. Si la boca sud està a 1.600 metres aproximadament, la boca sud n'està a 1.390.

El descens, doncs, es presentava, en el primer tram, força dret i accidentat perquè el camí es despenja com una serp pel tarteram que omple la canal. En aquest cas, novament, les paraules escrites per Mn. Alcover fa més de 90 anys corroboren els pocs canvis que ha sofert aquest indret: "[...] una espècie de canal molt empinada, entre l'esquerpa serralada de mà esquerra i la Roqueta Roia a mà dreta, un penyalar ferest d'alt i mal tallat, que la neu i les fredorades l'esbrellen i l'esmicolen, fa sigles, i els bocins i llenques que en caigueren i en van caient a milenars de milenars rost avall [...] formen una estesa immensa i esglaiadora de pedregam, tot lloses, còdols i pedrolins, que, com hi posau el peu, tot s'esllavissa i s'esmuny rost avall i vos fan prendre la mateixa redoladissa que vos poria ser fatal." (3).

Nosaltres, mirant que no ens fos gaire fatal, vam anar baixant, cadascú segons el seu pas; els uns de mica en mica, i els altres com a cabres. Uns quants d'aquests últims, fins i tot van aprofitar algunes congestes residuals de neu per escurçar el camí fent bots com a ninots.

MÉS PLANER, PERÒ TAMPOC NO GAIRE

Més avall, quan el pendent se suavitzà, vam retrobar-nos amb alguns dels caminaires que no havien pujat al Tuc deth Pòrt i

que s'havien avançat per guanyar una mica de temps. A partir d'aquí, sota la vigilància estàtica del Tuc des Hennes i amb un terra més endolcit per immenses pletes d'herba, el grup es va anar relaxant i partint a trossets, seguint el camí, a estones atrinxerat i sinuós, cap al llac de Hònt Hereda.

Després d'un reagrupament, la vall s'obria esplèndidament i pel damunt d'ones de lloms herbosos vam precipitar-nos ràpidament sobre el riu. Tant, que alguns es van fúmer de peus a dins. No, no, que és broma. Però el que sí que és veritat és que la travessia del riu va ser molt anàrquica; cada grupet el va travessar per un lloc diferent. I, és clar, els uns resultaven senzills, però els altres, amb la força de l'aigua, no permetien cap contratemps.

L'extens prat glevós donava pas, de cop, a un altre paisatge totalment diferent, dominat absolutament per un magnífic bosc d'avets que semblava barrar-nos el pas, sobretot després d'haver caminat durant hores per espais oberts mancats de vegetació aèria.

EL TEC

En un indret privilegiat d'aquest entreforc vegetal va aparèixer la raconada solitària de la Cabana deth Pontèt, a 1.640 m, que, sense gaires preàmbuls, vam adaptar perquè ens servís de menjador improvisat. A poca distància del riu, sota l'ombra gòtica dels avets, ni un restaurant de cinc estrelles hauria estat capaç d'oferir tal varietat de viandes als afamats caminaires, entre els quals m'hi compto: macarrons amb tomàquet, truites, mandonguilles, guisofis elaborats, entrepans extraplans, etc. Tot plegat, reblat amb unes postres magnífiques: gerds acabats de collir, potser el punt més delicat i difícil que hauria de superar el restaurant luxós.

Després del tec, les activitats van ser variades. Becaines, converses, actituds contemplatives, algun gruny de qui ja volia marxar sense deixar pair un dinar ben guanyat, etc. Fins i tot, hi va haver qui va preferir fer una remullada de peus. Un d'ells (qui?) va fer un bany gairebé complet i, tot seguit, ens va delectar amb un strip-tease gairebé integral, la qual cosa no és nova a les sortides de la Talaia, oi?

ELS ÚLTIMS METRES

En acabat, per avall per avall, per pistes pedregoses i fetes malbé per l'aigua, ens vam endinsar en el bosc frondós d'avets fins a una pista principal que ens conduí, amb alguna marrada, fins a la carretera general de la vall i, en pocs metres d'asfalt, fins a la boca nord del túnel on sacabava l'excursió.

Poca estona després, asseguts ja en els nostres seients de l'autocar, observàvem encuriolats l'interior del túnel de Viella que vam trigar a recórrer no més de deu minuts. Feia més de vuit hores que havíem sortit de l'Hospital de Viella, després de fer 1.000 metres amunt i 1.200 avall, i ara hi arribàvem amb deu minutets escassos sense cap mena d'esforç. És una experiència recomanable per entendre la importància que poden arribar a tenir les comunicacions en certs llocs de la geografia.

Joan Raventós

- (1) *L'Aneto i els seus homes*. Escudier, Jean. Editorial Montblanc-CEC. 1972
- (2) *El Pirineu*. Torres, Estanislau. Editorial Destino. 1975
- (3) *Dietari de l'excursió filològica de Mossèn Antoni M. Alcover*. 1906. Edita: Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. 1983

L'autocar ens esperava a la boca nord del túnel de Viella. Foto: Joan Raventós

El dossier d'aquesta 33ª sortida del cicle **Coneguem Catalunya** recull informació interessant sobre el Port de Viella i l'Hospital de Viella i, a més, transcriu part de les anotacions del diari de mossèn Antoni M. Alcover al seu pas —en aquest cas en sentit invers al nostre— pel camí del Port de Viella, objecte d'aquest article. Si us interessa, en trobareu a la Talaia. A bon preu.

El "hobby" d'aquest estiu (33) DE BALAGUER A LA POBLA DE SEGUR AMB TREN

Aquest estiu he fet una cosa poc corrent en els temps actuals: juntament amb la meua dona, la Gemma, he fet una excursió amb tren, una sortida estiuenca d'un dia que tenia un encant oblidat pel fet que sempre viatgem en cotxe.

Per descomptat, ha estat una sortida sense la motxilla ni les maletes, que sempre resulten xafo-goses de tragar i pateixes perquè no te'n deixis cap.

Comprar el bitllet a l'estació de Balaguer ja va ser una proesa. Totes les portes de les diferents dependències estaven tancades i la que estava oberta, la sala d'espera, no tenia ningú al darrera de la finestreta; però pocs minuts abans de l'arribada del tren, un empleat que deu tenir tots els càrrecs que pot tenir una estació de trens, va obrir i ens va vendre el bitllet que li vàrem demanar, d'anada i tornada, perquè, continuant amb les sorpreses, el bitllet ens oferia la possibilitat de quedar-nos als paratges on anàvem i no tornar fins al cap de quinze dies.

Des de l'andana, abans que el tren arribi, observem el terra per on ha de venir i marxar i sembla que no hi hagi els rails per circular de tanta herba que hi ha tapant-los; és lògic i natural, hem sabut que fa anys que no hi circula el tren herbicida.

Si ajuntem els factors següents: que la tracció del tren, en aquest cas, és amb petroli; que el desnivell és pujador, i que l'estat de les vies no dona per a més, resulta que la velocitat que portem està just per sobre dels 50 quilòmetres per hora. Així sí que és fàcil veure i observar els paratges que ara travessarem dalt del tren

i que són, de moment, les terres de regadiu, amb els arbres fruiters o les muntanyes llunyanes.

Com que al departament anem amples, podem desplegar la documentació preparada i situar, en un mapa, els poblets que passem i també els que veiem a la llunyania.

Antiga mànega hidràulica de l'estació de Vilanova, idèntica a l'existent a l'estació de Cellers. Dibuix: Pau Roig Estradé

El tren va engegant i parant, però no obligatòriament a totes les estacions. En les que sí que para, l'encarregat dona la nota de la destinació dels passatgers que hi pugen, i un cop el tren engega, el revisor passa per comprovar aquestes últimes novetats; llavors, aquest, aprofita per fer de "públic relacions", i s'interessa i dona conversa, sempre que el passatger ho faciliti. Així, mitjançant la seva conversa, vam saber que un nombrós grup de jovent, companys del nostre

departament, eren membres d'un camp de treball mixt, compost de gent normal, però també de deficients en un grau lleu, que estaven acampats a Vilanova de la Sal, amb l'objectiu de netejar boscos. S'hi dedicaven tres hores diàries i alguns d'ells repetien l'experiència d'altres anys.

Mentrestant, el tren, xanoxano, va agafant alçada i es va acostant als encara llunyans engorjats. A prop seu, a la banda dreta, es van succeint els embassaments que tenen la pretensió de retenir al màxim l'aigua d'aquelles conques i, a banda i banda de la via del tren, les bardisses creixen sense obstacle i es volen donar les mans, les d'una banda amb les de l'altra, però el tren, que hi passa dues vegades en cada direcció cada dia, els ho impedeix; elles, amb despit, quan el tren passa l'acaronen i el graten per tots dos costats amb alguna secreta pretensió.

ELS NOMS DE LES ESTACIONS

Aquesta línia de tren té algunes estacions amb noms que són tan coneguts que les podem situar dins la geografia i ni en fem cas. Però n'hi ha d'altres que el seu nom ens sona a música celestial i pocs sabríem situar-les. En detallaré unes quantes: Vilanova de la Barca, Sant Llorenç de Montgai, Vilanova de la Sal, Santa Linya, Àger, Cellers, Guàrdia de Tremp, Salàs de Pallars...

Ben segur que estudiar la seva etimologia seria interessant i sorprenent.

EL TREN CAMELL

Talment sembla que anem amb un tren de l'oest americà. Després del segon túnel, el paisatge ha fet un canvi radical. Pot semblar qual-sevol racó d'un món exòtic, amb cingles rogencs i desolats, talment com les Muntanyes Rocalloses o els Andes o també l'Orient Mitjà, el Paquistàn o la Xina. El terra on hi ha els rails no deu ser gaire pla i en molts moments provoca un moviment galopant i en d'altres el moviment és pendulant, sort que el tren només té tres vagons perquè les dues unions que els manté junts també originen uns sons metàl·lics semblants als d'un llunyà taller de planxisteria. Tots junts, substitueixen a la perfecció la insistent música dels nostres trens de rodalia.

La marxa que portem permet que els revolts siguin força tancats i d'aquesta manera veure a l'avançada el camí a seguir i els túnels que s'apropen.

LES DESTRUCCIONS

Tot un seguit d'antigues construccions ferroviàries, ara mig enrunades i cobertes de bardisses, ens acompanyen en el nostre recorregut i ens fan pensar en la gran decadència d'aquest trajecte.

UNA ALTRA PERSPECTIVA

El tren, o més ben dit la via, la carretera i els embassaments, sembla que es barallin per dominar el terreny. A part de les vegades que es creuen, cosa que és natural, unes altres vegades corren paral·lels força estona i fins sembla que es puguin donar la mà. La visió dels embassaments propers des del tren és molt diferent de la que teníem en passar-hi amb cotxe. Al tren, entre els túnels (que n'hi ha 31) i els ponts, li han fet un recorregut més recte i en alguns trams més proper a la superfície de l'aigua, així podem veure amb una perspectiva diferent l'altra riba de l'embassament i tota la seva llargada amb les formes sinuoses que agafa el seu perímetre a cada moment, segons l'ai-

gua embassada. Quan ens apropem a l'estació de Santa Linya, el tren passa per un tram metàl·lic en forma de "ventre de peix", a una alçada de 40 m sobre l'aigua del pantà de Camarasa, i ho fa a la prudent velocitat de 30 km/h. Tot i que aquest embassament és un gran productor d'energia elèctrica —així com el conjunt de comarques a la qual condueix aquesta línia de tren—, és l'única de Catalunya que no està electrificada. Ara, a la llunyania, es deixa veure la Serra de Sant Mamet.

TERRADETS

Els penya-segats del congost de Terradets —cavat pel riu Noguera Pallaresa que parteix en dos el Montsec (el d'Ares a un costat i el de Rúbies a l'altre)—, també ofereixen una visió diferent d'aquestes parets de més de 400 m d'alçada, sobretot al no tenir la responsabilitat de la conducció d'un cotxe. Amb el tren, mentrestant, estem passant de la comarca de la Noguera, amb la seva capital, Balaguer, que és on s'ha iniciat aquest viatge, a la comarca del Pallars Jussà, amb Tremp per capital.

LA BARONIA DE SANT OÍSME

El tren va avançant i de les 10 estacions previstes ens acos-

tem a la cinquena, que és Àger, quan, per primera vegada, albirem la Baronia de Sant Oïsme, tan coneguda i repetidament visitada per molts socis de la nostra entitat. A aquesta ermita, abans de la construcció de la carretera, només s'hi podia accedir amb tren travessant l'embassament de Camarasa per una llarga passarel·la de fusta que encara es conserva però que jo no he sabut localitzar. Quina diferència, vist tot el seu conjunt sobre aquell espadat i per sobre l'aigua. A mesura que ens apropem a la seva perpendicular, ens enjoia encara més. El tren, però, no para, i a poc a poc la Baronia de Sant Oïsme desapareix novament de la nostra vista.

Deixem enrere l'estació d'Àger, un dels pobles mítics en les llegendes històriques medievals catalanes, i també deixem el congost passant a frec d'una altra presa on comença la companyia de l'embassament de Sant Antoni. Més endavant, la plana s'obre i és aprofitada per als regadius d'horta, blats de moro, alfals o plantes de girasol. Ja hi ha camps segats amb rostolls de color groc i diferents bales de palla escampades. Unes, les clàssiques rectangulars (de fins a 200 kg), són les més transportables en cas de venda, i les cilíndriques acostumen a ser de palla per al consum propi. Aquestes úl-

Vista del ferrocarril que enllaça Lleida amb la Pobla de Segur. Foto: Arxiu

times es fan enrotllant la palla a mesura que es recull; això les converteix quasi bé en impermeables a la pluja.

Ara, el tren és custodiat per les serres de la Llera, a l'esquerra, i de Carrera, primer, i del Boumort, més amunt, a la dreta. Ens anem acostant al final d'aquest informal viatge amb tren: la Pobla de Segur. En aquest poble s'ajunten el modest riu Flamicell amb la Noguera Pallaresa que més amunt ha excavat el congost de Collegats per donar una sortida a les aigües que baixen del Pallars Sobirà. Aigües amunt ens conduiria a una sèrie de noms i pobles mítics que omplen la geografia i la literatura catalanes: Gerri de la Sal, el llac de Montcortès, Esterri d'Àneu, la vall Fosca o l'estany Gento. Recordo que fa molts anys (potser per allà el 1950), quan només es donaven notícies del temps per la ràdio, se sentia una veu molt llunyana, com si arribés pel mig de la boira, que en acomiadar-se ens deia que el seu punt de situació era "estangento".

CELLERS

Actualment, a l'estació de Cellers hi ha l'única grua hidràulica d'abastament d'aigua de tot Catalunya per a trens de vapor. Per aquí en circula un de tant en tant, en pla turístic. Molts recordarem que a l'estació de Vilanova n'hi havia almenys dues, d'aquestes grues hidràuliques, i que sovint hi vàiem regalimar l'aigua. Ara, l'edifici de l'estació de Cellers està habilitat com a alberg i està obert per a qui ho sol·liciti.

Aquesta línia de tren, en 26 km té 31 túnels, un recorregut d'11

km per sota terra i el túnel més llarg té 3,5 km.

LA POBLA DE SEGUR

El tren que ens havia portat en aquest viatge de noranta minuts marxava al cap d'una hora i mitja. Una altra opció era marxar en el de les sis de la tarda i visitar tranquil·lament el poble i algun dels seus museus, com ara el de l'Oli i el dels Raiers, o el Comú de Particulars, que és un museu fariner. El primer museu, l'ajuntament i l'oficina de turisme es troben a la

té algunes entrevistes amb vells raiers de la comarca.

El tren no va arribar a la Pobla fins al 13 de novembre de l'any 1951 (jo vaig passar-hi l'octubre de l'any 1958 i poc em pensava que només feia 7 anys que hi circulava). La seva construcció es va fer en etapes. El 1932 es van haver de parar les obres i quan es van reprendre només es va fer arribar fins a Cellers, quatre estacions abans de la Pobla; això va motivar una manifestació de tots els poblatans, que van anar a Cellers per reivindicar la seva continuïtat, ja que, en principi, el projecte preveia fer-lo arribar a Saint Giron, al Pirineu francès.

Actualment, a aquest petit tren se'l considera encara com un dels principals elements dinamitzadors d'aquestes comarques interiors de Lleida. Si a l'estiu hi ha moviment turístic de muntanya, a l'hivern té el dels escolars que baixen cap al sud i el dels soldats i familiars que van i vénen del campament de Tàrn. Potser que també hi hagi algun esquiador que l'utilitza. Viatjar amb aquest tren vol dir no tenir pressa per arribar a la destinació i, sobretot, veure i viure el paisatge mentre l'automotor "el camell" et porta d'un lloc a l'altre al seu aire.

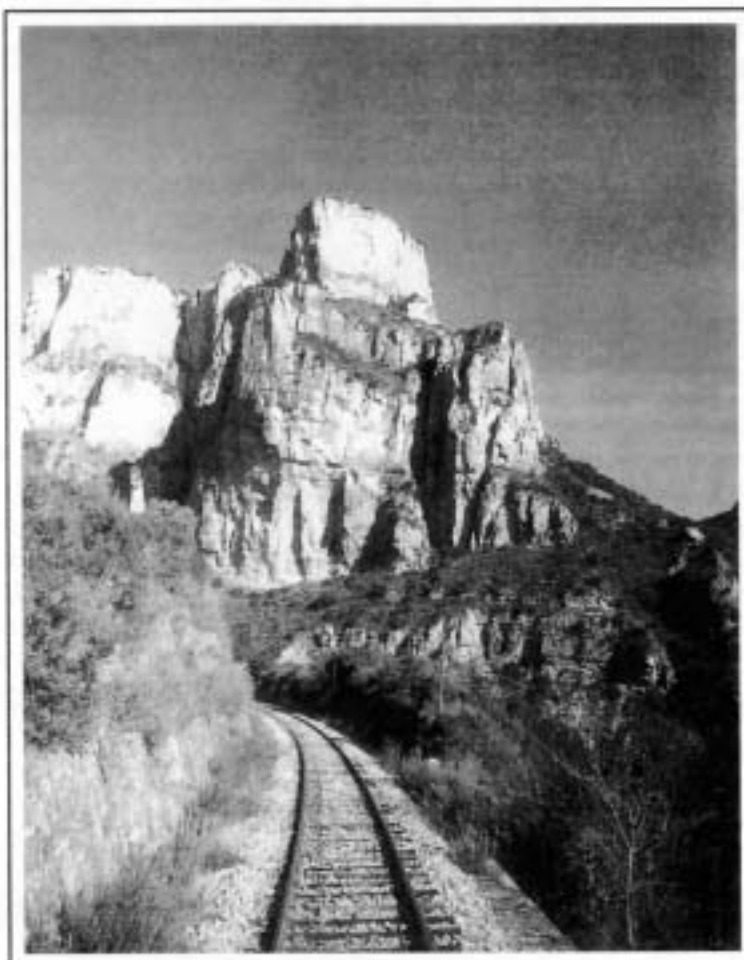
Si algun detall se t'escapa en la primera part del viatge, et queda el recurs de l'hora i

mitja del retorn per acabar-ho de brodar.

Joan Lluís Sivill i Vergés
Vacances de l'agost
de 1998

Bibliografia

Revista *El Tren turístic de les comarques de Lleida*, núm. 1

Espectacular panorama per on passa la via del tren.

mateixa finca, que té tres edificacions d'estil modernista. El dels raiers, a l'altre costat del riu Noguera Pallaresa, en el que va quedar del poble del Pont de Claverol, després que la riuada del mes d'octubre de l'any 1937 se n'emportés la part baixa, amb la seva església i tot. Aquest museu és petit però exposa el tema dels raiers molt àmpliament, i el complementa amb un audiovisual que, a més,

Introducció a l'espeleologia IV

MOSQUETONS I PLAQUES

Com que ja hem parlat de cordes, nusos i ancoratges, l'article més lògic d'aquesta edició del butlletí és el que parla de les plaques de subjecció, on s'introdueixen els mosquetons. Tot plegat, conjuntament amb els articles anteriors, acabarem amb el que es refereix a cordes, subjeccions i fraccionaments d'espeleo i parlarem d'altres temes espeleològics.

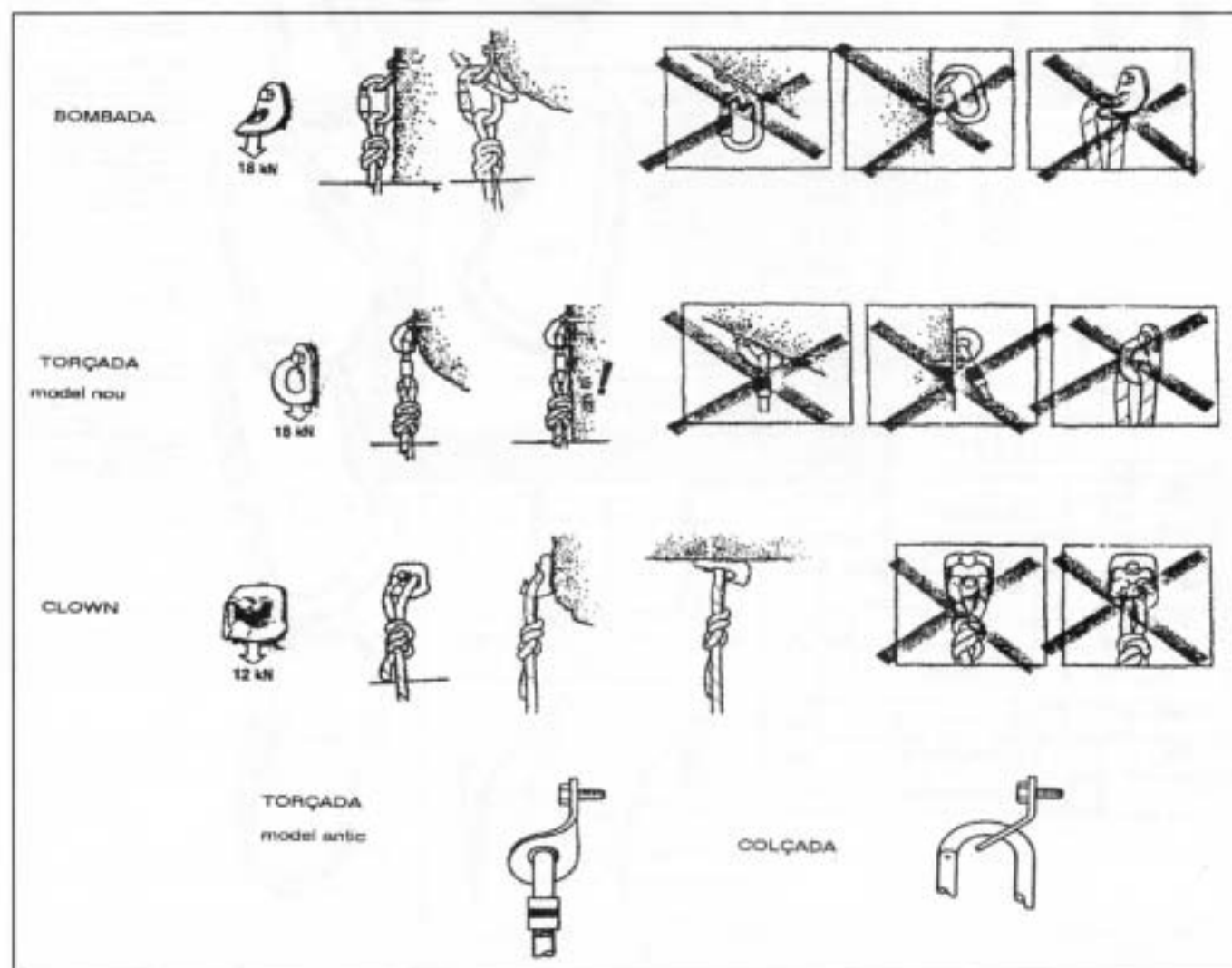
Per centrar-nos en el sistema de treball, farem un petit repàs. La corda es com un "cordó umbil·lical" amb l'espeleòleg, la seva unió a la persona és través a la roca per mitjà dels ancoratges i el pont d'aquests elements com les plaques de subjecció i els mosquetons.

ROCA o MEDI > ANCORATGE
i/o PLACA > MOSQUETÓ >
CORDA > ESPELEÒLEG

Aquesta és la successió lògica de progressió amb la corda.

PLAQUES

N'hi ha de diversos tipus, però bàsicament parlarem de les més usuals i emprades actualment. El material del qual estan fetes és, en aquests moments, d'un "dur-alumini" que els permet que tin-

El que en la que saber del mosquetó SPIRIT en particular

Mostrat que la major part dels mosquetons Supeur tenen una resistència mínima amb el "gatell obert" de 8 a 7 kN, el SPIRIT resisteix fins a 9,5 kN.

Aquesta resistència s'obté gràcies al Zircal instal·lat. Aquest processa de fabricació permet donar al mosquetó un petit rebatell, augmentant considerablement i reduint a un mínim el risc.

(1) processa de fabricació completa 5 fases:

1 Una forma de Zircal es desdoblada amb la forma del mosquetó (Fig. 1).

2 La peça es encolada (Fig. 2).

3 El futur mosquetó es instal·la amb la forma final i molt resistent.

4 S'eliminen les restes del material i es acaba el gatell.

5 El mosquetó passa un test individual "gatell tancat", corresponent a la metà del valor de tensió.

	ALUMINI	ACER	CÀRREGA DE TRENCAMENT			CAR.	UTIL.	KEYLOCK	BOCAGUARD	DE BLOQUEJ.	PES
			Ø	Ø	Ø						
SPIRIT M15 (recto)	●	●	9,5kN	23kN	10kN	●	●	●	●	●	50 g
SPIRIT M10 (curved)	●	●	9,5kN	23kN	10kN	●	●	●	●	●	50 g
LOCKING SPIRIT M16	●	●	9,5kN	23kN	10kN	●	●	●	●	●	50 g
ATTACHE M20	●	●	9kN	23kN	7kN	●	●	●	●	●	80 g
OK M10	●	●	9kN	18kN	7kN	●	●	●	●	●	70 g
			Ø	Ø	Ø						
DEMI ROND n° 18 P18	●	●	3kN	17,5kN	10mm	●	●	●	●	●	55 g
DELTA n° 18 P11	●	●	9kN	45kN	10mm	●	●	●	●	●	150 g
GO n° 7 P15	●	●	3kN	25kN	8mm	●	●	●	●	●	60 g

MOSQUETONS

El sistema de bloqueig Keylock, sense sensu, facilita la utilització del mosquetó. No es pot enganxar involuntàriament el mosquetó sobre la corda o sobre la plaqueta d'ancoratge (ATTACHE, SPIRIT).

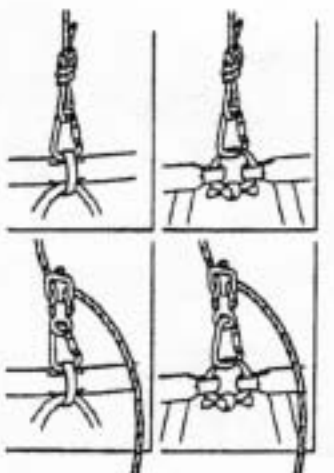
El mosquetó OK M10 és particularment dissenyat per la resistència d'un polipèptid reforçat (amb l'aproximació 5000g).
SECURETAT: Als mosquetons ATTACHE i OK, quan la tensió és alta, s'indica el nivell de tensió.

El mosquetó ATTACHE M20 és una utilització més universal, el seu disseny és adaptat per la resistència del seu disseny. L'encadenament es pot fer amb un mosquetó de bloqueig normal, quan no hi ha risc de caiguda lliure. Del contrari, aquesta utilització no està permesa.

Al moment del seu, el mosquetó pot rebre la tensió en un punt transversal i la seva resistència pot ser insuficient.

La resistència en sentit transversal d'un mosquetó sempre és inferior al sentit longitudinal.
Exemple: ATTACHE 23 kN i 7 kN.

SPIRIT

M15 bloqueig normal.
La gran resistència del mosquetó SPIRIT es deu a que s'ha instal·lat un cable, processa que permet distribuir sobre metall en punts més sensibles. Aquest tipus de constructió dona una resistència "sense oberta" de 9,5 kN, el doble del que el sistema 3 SEAMA, mentre que els mosquetons de la seva categoria arriben tan sols a 8 o 7 kN. El SPIRIT pesa 50 grams. Probat individualment a 10kN. Certificació 100A i CE 50g.

LOCKING SPIRIT

M16 És la versió amb bloqueig normal del SPIRIT, amb les mateixes característiques.
A més porta indicador de seguretat. Pes 55 grams. Certificació CE 50g.

ATTACHE - M20

Mosquetó amb forma recuada tipus Keylock. No s'obliga fins de quel sistema de tensió que el bloqueig quan el mosquetó té oberta. La forma recuada del ATTACHE a especialment estudiada per poder enganxar amb una corda. El sistema Keylock augmenta la resistència de la tassa i evita que s'enganxi involuntàriament a les cordes i cables.
El ATTACHE va provat del indicador normal de seguretat i permet enganxar amb un cop d'ull si està realment tancat o no. Probat individualment a 12 kN. Certificació CE 80g.

AM'D - M17

Com el ATTACHE, el nou mosquetó AM'D està provat del sistema Keylock i del indicador de seguretat. El AM'D amb forma de "U", més ampla i amb més obertura del bloqueig, de més gran qualitat. La resistència lateral és de 10kN, amb la tassa oberta la resistència és de 6 kN. Probat individualment a 12 kN. Certificació CE 80g.

OK - M10

El sistema mosquetó simple amb forma recuada i indicador de seguretat. Ideal per utilitzar a Polipèptid i Polipèptid. Al igual que el ATTACHE, el OK no s'obliga al si de quel sistema de bloqueig es quel bloqueig, quan el mosquetó està obert oberta. Probat individualment a 10kN. Certificació CE 70g.

guin una elasticitat i una resistència amb valors residuals molt segurs: estem parlant de 1.200 a 2.000 quilos de força i, òbviament, és prou marge de seguretat abans del trencament.

La placa és un element de

pont entre l'ancoratge (tipus Spit, Parabolt o similars) i el mosquetó. Consta de la placa, un element per evitar la pèrdua del vis (normalment una junta tòrica) i un vis.

Totes les plaquetes necessi-

ten que la zona de la roca on s'hagi de col·locar sigui adient i llisa per garantir la seva efectivitat de treball.

A continuació, us mostrem una petita taula de treball:

PLAQUETA	Angle de treball respecte a la vertical					
	0°	10°	20°	30°	45°	90°
Torçada antiga	1545	1520	1561	1503	1478	310
Torçada nova	1814	1755	1708	1725	1663	1156
Colzada	1778	1846	1965	1530	1250	677
Bombada	1572	1648	1864	1730	1611	1230
Clown	2600	2597	2663	2623	2587	1307
Anella Petzl	2345	2400	2482	2640	2709	2780
Anella Camp	2260	2158	2134	2104	2147	3301
Coeur Petzl	3175	3027	2928	2910	2873	2934

Pel que destaca d'aquest estudi:

1. Les anelles presenten una millor resistència quan treballen amb tracció (cal conèixer les soldadures).
2. Els models moderns superen als antics.
3. Les plaques donen més resistència quan treballen a tallant.
4. Cal estudiar el lloc més indicat per a cada model de plaqueta, tenint present les seves característiques.

MOSQUETONS

El mosquetó és una anella d'acer o "dur-alumini" amb un braç mòbil que permet introduir la corda i subjectar-la a un altre lloc.

Podem trobar-los amb tanca de seguretat o sense. Els de tanca

sempre hauran de treballar tancats. També hi ha els anomenats simètrics (la seva forma és igual partint del centre transversal) o asimètrics (són de forma diferent).

En general, els mosquetons pateixen un desgast mínim quan treballen amb poca càrrega (5% al cap de 5 anys), però aquest desgast augmenta considerablement si treballen amb grans càrregues (un 20% en 13 anys).

Considerem de la família de mosquetons els maillons, que no disposen d'un braç mòbil sinó d'una rosca que fa de tanca i li dona una major resistència.

Els més utilitzats actualment són:

Maillon semicircular: És adient per fixar l'arnés o cadireta al nostre cos. Es fabrica amb acer, zical o alumini.

Maillon delta: Antigament era més utilitzat. Té el problema

d'agrupar tot el material que portem a l'arnés, amb les corresponents molèsties.

Maillon rapide: El seu ús és molt limitat perquè la seva resistència és baixa ja que es tracta d'un maillon petit, però té la seva utilitat per bloquejadors de mà amb els estreps o per penjar-nos material.

Els de tamany més gran serveixen fins i tot per a instal·lacions. Els que són fabricats en acer presenten un nivell més alt de resistència. El nus recomanat per al mosquetó és el vuit i en el seu defecte el nou (millor). El seu manteniment és com el de tot el material: convé tenir-los nets i lubricats convenientment.

PER A LA VOSTRA SEGURETAT, RECOMANEM UTILITZAR MOSQUETONS HOMOLOGATS (CE)

Salvador Belchi

FENT CAMÍ PELS SENDERS BLANC I VERMELL

El sentit de fer cap de tant en tant als espais naturals, diguem-ne, a la muntanya, pot ésser un atavisme que podem dur més o menys emergent. Un flux per a no perdre el contacte amb les forces vitals de la terra. Ja no s'utilitzen bandes per embolcallar les cames, l'escudellòmetre, motxilles amb carcassa de barnilles o sabates ferrades. Els transports per als desplaçaments també han estat un fet definitiu que ens ha vingut en pocs anys.

El planejar una sortida en una entitat excursionista és a l'abast de qualsevol soci. Un vocal que es compromet, està disposat a guiar, acompanyar uns presumptes particeps a la referida sortida. S'ha de suposar que aquest vocal posseeixi uns coneixements, experiència (l'hauria de posseir) per acompanyar altres companys que potser no han estat o desconeixen l'indret anunciat, o bé el volen tornar a repetir puix, la veritat, si a hom li atreu aquesta predisposició, s'haurà adonat que mai no en té prou.

El temps no passa endebades i du innovacions, perseguint, però, sempre la mateixa finalitat: el plaer que proporciona la muntanya.

Actualment els fulls d'inscripció solen augmentar en sortides específiques segons que siguin de caire espeleològic, d'esquí a l'hivern o del campament de vacances a l'estiu. A més hi ha les inscripcions, convocatòries dels curssets d'escalada o d'"espeleo".

Ara, des de fa unes dècades, s'ha anat estenent la modalitat de recórrer comarques, països a través d'una xarxa de senders que creuen tota Europa, unint estats, ara que després de tants recels mutus s'han abolit fronteres. Són els senders dels Grans Recorreguts. A casa nostra, igual que d'altres idees, això de servir-se del senderisme ens ha vingut del Nord enllà amb algun retard. Una forma per recórrer la geografia, per anar descobrint pas a pas, de peus en terra un territori determinat que mai coneixem del tot.

La nostra entitat, amb encertat criteri, va començar a partir de l'any 84 a propulsar aquesta mena de sortides aprofitant el traçat dels GR marcats aleshores, i molts socis de seguida van ser receptius envers aquestes excursions. Era una renovada visió, un estímul atraient per incitar a seguir la rastellera d'itineraris que abasten, en principi, el territori de la Catalunya estricta. L'acceptació d'aquestes anades col·lectives ha esdevingut un fet altament positiu en el pla de les activitats socials.

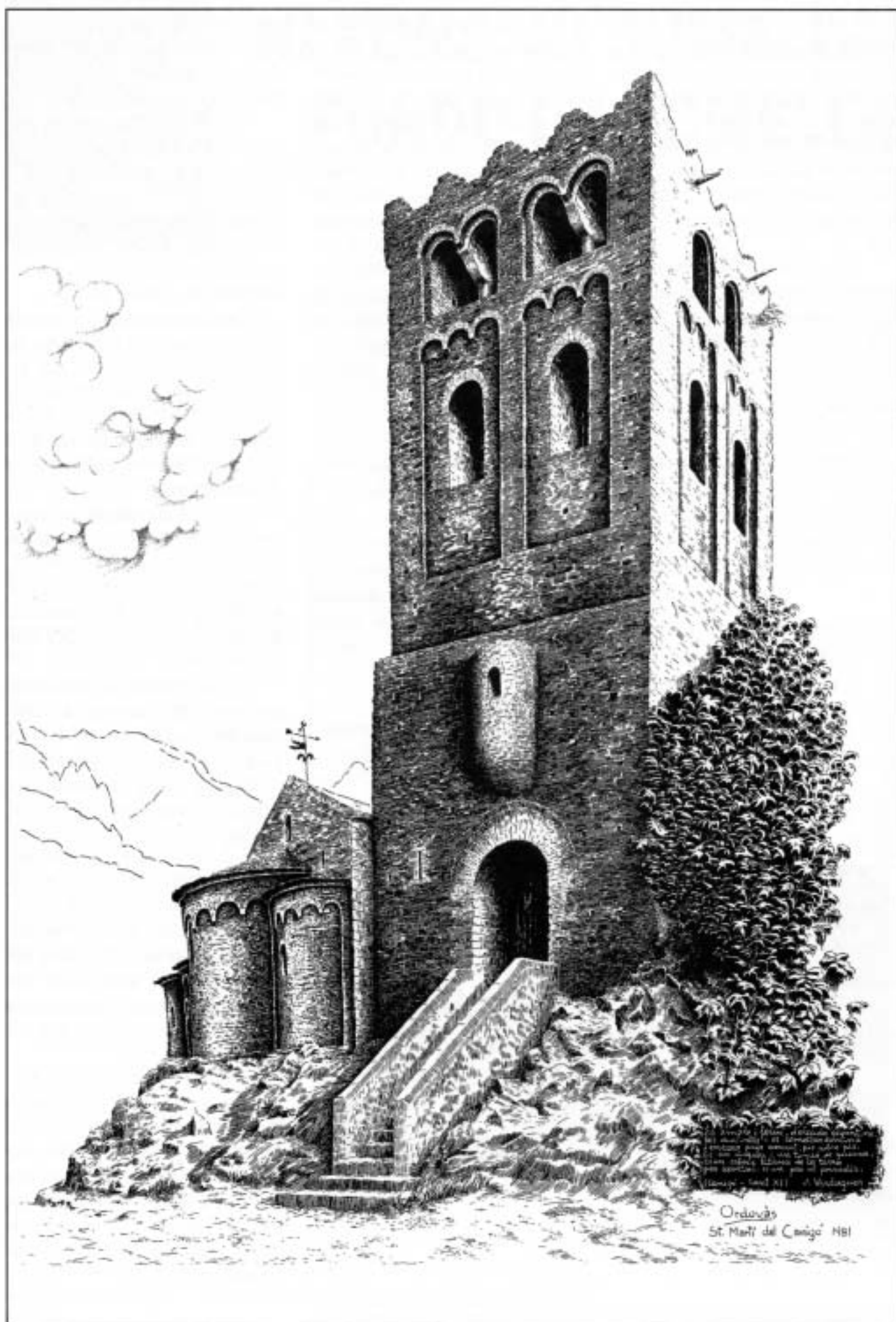
Després de tresscar en climes artificiosos, amb pressions de tota mena; què millor que anar a raure, tot i que només sigui per unes poques hores, al faldar de la natura?

Raons no en falten per engegar aquestes caminades; descobrir un nou paisatge, l'art i la història que van plegats en qual-

sevol retombada de camí, prendre el pols a una contrada la qual sempre ofereix un angle atractiu. El fet d'anar units en un grup nombrós comporta de vegades els seus tràfecs, el tracte d'avinences i comprensions tot assimilant una dosi de saludable cansament, gaudint de dies perfectes, benignes o involucrats en alguna emboirada o xàfec imprevisit. En les nostres comarques hi ha una veritable sèrie de micro-climes, d'efectes en molts casos imprevisibles, perquè s'arregla de tot en una o altra caminada efectuada cada mes, d'octubre a juny.

S'han resseguit una colla de GR. N'hi havia una xarxa d'uns 3.000 km, potser ara s'ha allargat més la seva ramificació. En aquest país on vivim, actualment no gaire extens geogràficament però més gran que altres estats del continent, el seu relleu és acusadament muntanyós, de suaus contrastos o d'orografia abrupte i salvatge, meravellosa. De planúries també se'n troba alguna, però, gairebé, plana, plana... Quasi sempre hi ha una ondulació que trenca l'horitzontalitat total.

I durant aquest andarejar cercant els llocs de més interès (és la sintonia dels GR) només cal posar un toc de curiositat, d'atenció per advertir que gratant qualque nucli habitat, ermita o castell derruït et surten a ran un quantió reguitzell de fets passats, una deu d'històries inesgotables capaç d'enfitar l'els anònim/s crea-

dor/s de les llegendes artúriques. Aquest país que habitem, Catalunya, té racons imponderables per descobrir, recuperar de l'oblit, i no hi donem massa importància. Pot ser que no s'hagi ensenyat el suficient. I per allò de, quan hi ha abundor ningú no en fa cas de l'oferta que tenim a la mà.

Els senders transcorren evitant tot el possible zones de població densa (exceptuant àrees que contenen valuosos conjunts monumentals) i trajectes asfaltats.

Allà on acaba una jornada, en la pròxima sortida es continua el següent tram programat, deixant pendent la incògnita de la etapa que vindrà després, dosificades de deu a vint quilòmetres segons sigui la configuració del terreny o la logística dels transports per tal de deixar o recollir els senderistes. Al final d'uns GR s'ha pujat a la Pica d'Estats, al Puigmal; el singular recorregut que sortia de l'assentament ibèrico-romà de l'antiga Darró en la vilanovina platja de Ribes Roges, al cap de

tres anys d'anar guanyant terreny, mes a mes, s'assolia el llegendari cim del Canigó, en el Conflent de la Catalunya Nord.

Són unes excursions per deixar-te endur per la senyalització internacional —blanc i vermell— (codi dels GR) i les topo-guides, llibrets editats pel Comitè Català de Senders de Gran Recorregut de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya.

Des dels aires salobrosos de la Mediterrània, a través de pinedes, alzines, rouredes, les fagedes d'encanteri de les obagues muntanyoses de l'interior. En el transcurs d'algun sender s'ha creuat el cabalós Ebre a bord d'una barcaassa.

Hom ha participat en algunes etapes, no gaire, i potser no estic prou introduït per valorar l'experiència de molts companys que se n'han deixat ben poques, d'aquestes excursions des que es van iniciar.

Cada recorregut, cada etapa, han estat comentats per narradors-es com si fos un diari de bord, els incidents, l'excel·lent descripció d'una geografia, uns paisatges, que podria servir per confeccionar un extensíssim estudi, de centenars de quilòmetres fets a peu, travessant en totes direccions el Principat.

Abans, però, ha hagut de fer-se una prospecció a sobre del camp, prendre dades per ser transferides en un dossier, una informació que serà un ajut als caminaires de torn.

Els GR poden ser un dels mitjans dintre de l'excursionisme per apropar-nos més intensament al coneixement d'aquest país tan antic i afavorit. I a més, com diu l'eslògan del senderisme, un compendi d'evident resulta: —un dia de sender, una setmana de salut—.

Sant Miquel de Forès. Dibuix d'Antoni Ordovàs

Antoni Ordovàs

VALLHIVERNA

Ara farà 4 dies que vaig passar per la Talaia i vaig veure un cartell que informava sobre unes jornades d'iniciació a l'escalada. Vaig entrar a preguntar i com que em va semblar bastant interessant, aquell mateix dia m'hi vaig inscriure.

—Per què no provar-ho? Potser m'agradaria i qui sap, més endavant, si podria fer alguna sortida amb el centre.

El que no m'imaginava jo aleshores, era que a partir d'aquell moment no hi hauria ni una sola setmana que no passés per la Talaia, ni que fos per prendre una garimba amb la gent que vaig conèixer al curset.

Doncs sí, ha anat així. El curset ha estat una simple porta d'entrada, però el que fa que jo i uns quants cursetistes més hi continuem anant, no és ni molt

menys la nostra passió per l'escalada. Un cop finalitzat el curset, el grup de monitors que vam tenir ens ha acollit i animat a participar en totes les activitats que es duen a terme a l'agrupació. Com per exemple, activitats de muntanya al marge de l'escalada o, perquè no?, d'altres i molt diverses com són jugar a la botifarra, sortir els di-vendres a la nit o escriure arti-

El grup iniciant la cresta de Vallhiverna. Foto: Ana de la Rosa

Pas de Cavall entre el Vallhiverna i el Culebres. Foto: Ana de la Rosa

cles al butlletí explicant-vos la meua sortida al Vallhiverna.

Tot va començar un divendres com qualsevol altre, mentre estàvem reunits al voltant d'una taula del bar. Jo sentia com es parlava d'una sortida als Besiberris i com, d'altra banda, s'organitzava una col·lectiva femenina a la Pica d'Estats. Al sentir com es planejaven aquestes excursions, em començava a bullir la sang. Havia d'arribar el dia que jo hi pogués participar. Així mateix ho vaig fer saber: —Ei!, el dia que organitzeu una sortida assequible per a mi, m'ho dieu. Dit i fet, perquè als pocs dies s'organitzava una sortida al Vallhiverna (el meu primer 3.000).

El dissabte 25 de juliol, a les 18 h, un grup d'onze perso-

nes ens trobàvem a l'estació de Vilanova. Mitja hora més tard, ben distribuïts en els diferents cotxes, iniciàvem la nostra ruta.

De camí cap a Benasque, tot es desenvolupava amb normalitat. Una conversa d'allò més interessant feia que el nostre trajecte es plantejés agradable i tranquil, quan de sobte, a l'alçada de les Borges Blanques, un so inesperat trencà l'harmonia del nostre viatge. Aquella música provenia d'un telèfon mòbil i d'aquest misteriós artefacte va sorgir la veu d'un dels nostres companys que ens advertia d'una parada tècnica que estava a punt de realitzar-se (una garimba fresqueta ens esperava en algun lloc al marge de la carretera). Les coordenades exactes d'aquell punt estratègic

eren: al mateix lloc on vam parar el dia dels Besiberris.

Rebut el missatge, l'únic component de l'expedició als Besiberris que es trobava amb nosaltres ens assegurà que la parada d'aquell mític dia es produïa a Almenar. Sense pensar-ho dues vegades, ens disposàrem a prendre rumb cap a aquell punt, il·lusionats per la magnitud del que allà ens esperava. Poc més de mitja hora després arribàrem al punt de trobada i certificàrem que cap altre component del grup havia assolit encara l'objectiu establert.

Vam fer una trucada i ens vam posar en contacte amb la resta de l'equip. Una veu amb una tonalitat que permetia entreveure una mescla de sorpresa i agitació ens preguntà:

Tota la colla després d'haver assolit el cim del Vallhiverna, a 3.067 m. Foto: Ana de la Rosa

—Que us ha passat alguna cosa, que no hi arribeu?

—Si nosaltres ja som aquí i no us trobem.

—Però què dieu, si fa gairebé una hora que us esperem a les Borges Blanques.

—Però que no havíem quedat a Almenar? Al mateix lloc on vam parar a la tornada dels Besiberris?

—Nooo, jo deia al mateix lloc on vam parar en l'anada cap als Besiberris.

Conclusió: si un dia heu de donar les coordenades d'un punt, no oblideu la lliçó, especifiqueu si va ser a l'anada o a la tornada d'aquella meravellosa sortida.

Oblidat el petit incident, continuarem la nostra trajectòria i cap a les 23 h arribàvem a Benasque a on sopàvem opíparament al marge de la carretera.

Quan les nostres panxes es van donar per satisfetes, ens vam desplaçar fins a Plan de Senar-ta a on vam prendre la pista forestal de Vallhiverna que ens conduí fins al refugi de Pescadors. Al costat d'aquest punt vam fer bivac.

Al dia següent, a les 7 h de la matinada, un despertador inoportú ens avisava que era l'hora de la posada en marxa. Un esmorzar ràpid i engegàvem motors cap al nostre destí. Vam prendre el Barranc de Vallhiverna i, ja a la primera pujada, els més forts del grup es van començar a destacar. Al grup del

darrere s'originaven els primers renecs:

—Que falta molt? Quan arribarem?

No gaires metres més endavant, al travessar un rierol, un petit incident o una fresqueta remullada ens fa aturar uns minuts i a la fi em puc donar un respir.

Continuem la nostra marxa i arribem als llacs de Vallhiverna, des d'on comencem a pujar per l'aresta nord de la muntanya.

L'ascensió ens du fins a l'inici de la cresta de Vallhiverna, classificada com a poc difícil. Comencem a caminar sobre la cresta, mentre admirem la meravellosa vista de les dues valls i els diversos pics que l'envolten. Finalment arribem al cim, coronat per dues puntes, la més alta de 3.067 m, i amb el grup al complet ens fem la foto obligada de la jornada. Després d'una breu pausa traquem el Pas de Cavall que ens porta a la Tuca de Culebres de 3.062 m (una foto més per al nostre àlbum).

Iniciem el descens pel Coll de Culebres i de camí pugem fins a la Tuca Arnau de 2.820 m. De tornada, prenem el Coll de Serra Negra, un pedriscall considerable pels debutants de la muntanya, i finalment arribem al barranc que porta directament cap al refugi.

De retorn trobem, de forma inesperada, unes floretes blanques que resulten ser Edelweiss. Per a la major part de nosal-

tres, aquesta era la primera vegada que les veiem, així que ens vam aturar una llarga estona per contemplar-les i fotografar-les.

Una vegada arribem als cotxes, prenem les tovalloles i ens refresquem al rierol que passava just pel costat de l'aparcament. Bé, els uns es refresquen més que els altres.

Pugem als cotxes i un dels nostres components, amb la seva coneguda amabilitat, ens fa adonar que feia estona que dos nois s'esperaven al marge del camí. Ell mateix els pregunta si volen que els baixem i tot seguit i ben agraïts pugen als cotxes camí de Benasque.

Una breu presentació, dona pas a una xerrada tècnica sobre la variada geografia espanyola i desemboca en un cúmul de coincidències. Arribem al final de la pista forestal i els dos nois madrilenys troben els seus companys. Ens despedim i sense pensar-ho massa busquem un restaurant per calmar la nostra ferotge fam. Ens aturem a Castejón de Sos per fer un dinar-sopar i comentar les anècdotes del dia.

Només ens quedava tornar cap a casa, però això sí, mantenint una conversa apassionant durant gairebé quatre hores de trajecte i amb els ànims ben amunt, després d'haver tingut un dia genial.

Ana de la Rosa

Montserrat:

ELS AURONS PEL PAS DE L'ESFINX (6)

La zona dels Aurons ofereix a l'excursionista, que ja coneix en bona part la peculiar orografia del conglomerat montserratí, una alternativa per enlairar-se fins a les agulles més altes i poder gaudir de l'ampla visió que hom pot atènyer en un dia clar. Cal recordar que l'auró és un arbre caducifoli de fulles lobulades o compostes; a la tardor, la capçada pren un to vermell viu o daurat. És molt abundant al Canadà, que l'ha agafat com a símbol en la seva bandera.

Aprofitant l'estada anual a cel·les, un grup d'amics ens hem proposat avui, 18 d'agost, recórrer un itinerari per la regió dels Ecos. Ocupa la part central de la muntanya i presenta, per la cara nord, una gran muralla, mentre que per la part sud s'allar-

gassen les seves carenes fins a la planta dels Brucs, amb el majestuós turó del Montgròs i els serrats de la Palomera, del Faraó, del Cabrit i de les Saleres. L'itinerari que pretenem realitzar segueix una senda entrecavalçada i aèria que hom anomena el pas de l'Esfinx i que nosaltres hem batejat simplement com "els aurons" en reconeixement a les altes agulles d'aquesta zona.

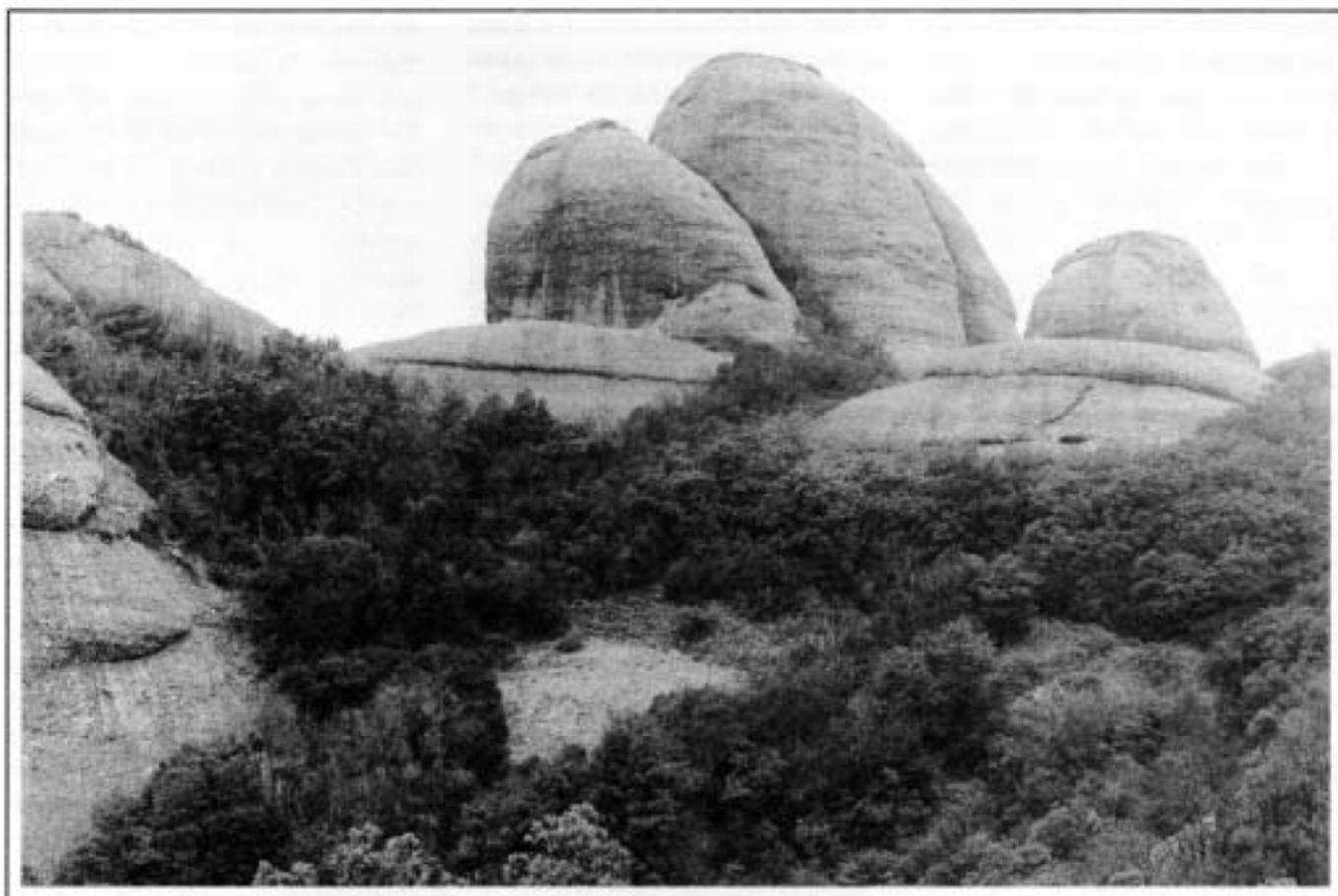
A les set del matí, ens hem congregat deu excursionistes a la plaça de l'Abat Oliba i amb dos vehicles fem l'aproximació fins al lloc conegut com el Miracle (vora el punt quilomètric 4 de la carretera que mena a can Maçana). El dia se'ns presenta clar i res no fa preveure un canvi sobtat del temps; així doncs, sense cap preàmbul, iniciem l'ascensió

per l'escaleta que arrenca de la mateixa carretera, guiats sota la destresa de l'amic Moisès.

Just després d'aquestes escales, trenquem cap a llevant pujant considerablement en curtes ziga-zagues amb la intenció de trobar el GR-7.2. L'encalcem al cap d'uns deu minuts i el seguim cap a ponent (dreta); aviat ens trobem pujant damunt la roca d'una canaleta i unes clavilles ens ajuden a progressar fins a uns graons encimentats que ens duen per un senderó de cornisa damunt el torrent que hem superat. Poc després, en una esclatada d'un esperó deixem el GR per emprendre decididament l'ascensió per la drecera del Miracle. De moment, travessem novament el torrent pel qual hem pujat abans, però, tot seguit, prosseguim en forta pujada endinsant-nos en la canal. És la primera vegada que hi passo, però, tanmateix, no es diferencia gaire de totes les altres canals que caracteritzen l'orografia del massís: un fort pendent per un senderó poc definit, una vegetació exhuberant no exempta de teixos esplèndids (*Taxus baccata*) i el perill de despeniment de pedres que poden causar danys als darrers companys. Hom percep una sensació de plaer en trobar-se superant aquesta dificultat que l'obliga a cercar un ritme personal i mantenir l'esforç costerut. A voltes hi ha dificultat en l'avenç, bé sigui per la mateixa erosió o per un arbre caigut que interfereix el camí; l'excursionista apro-

Agulla dels Aurons. Miranda dels Aurons i l'Enganxada, les més enlairades. Foto: A. Sagarra

La Miranda dels Aurons (1.177 m), darrera l'Enganxada. Foto: Antoni Sagarra

fita la força dels seus braços per agafar-se a tots els arbres que troba per tal d'assegurar momentàniament la seva posició i recuperar l'equilibri del cos. La canal s'estreny i aviat esdevé impracticable; això ens obliga a sortir-ne per la dreta en ziga-zagues. En aixecar el cap intuïm que som a prop de la carena. Arribem a un trencall ben senyalitzat; ens encaminem a garbí refusant la invitació de seguir pel planer corriol que ens menaria directament a la miranda dels Ecos per l'itinerari conegut com el Salt de la Nina. L'havia observat en el mapa molt a la vora del carener; de fet, abastem el collet pocs moments després i en fer-ho decidim reprendre l'alè menjant alguna provisió i contemplant el paisatge: orientats a migdia tenim, a la dreta, la característica agulla del Miracle (985 m) i, a l'est, el conjunt dels Aurons amb la seva agulla principal (1.168 m).

Constatem que s'ha ennuvolat força. Hi fa un xic d'aire, d'altra banda gens desagradable, però hom percep uns roncs sorolls en la llunyania, potser vers la comarca de l'Anoia, que relaciona amb una llunyana tamborinada d'estiu. L'estona s'allarga una mica perquè sempre hi ha algú disposat a fer més de quatre queixalades. Al cap de poc, el soroll dels trons són més evidents, però prou llunyans per a témer cap contratemps.

Passat un quart, reprenem la marxa, no pel bon camí que ens menaria al Montgròs i que fem servir habitualment per la travessa del massís, sinó remun-tant cap a llevant per sobre d'una roca. Ben aviat ens encaminem per dins del bosc; el sender sovint és ben definit però també massa sovint cal anar-lo improvisant per damunt de la roca cercant els passos menys compromesos d'acord amb els senyals

vermells, poc abundants però gairebé sempre visibles. El sender remunta pel fil de la carena en forta pujada. En un punt determinat, progressem enfilant-nos per una petita paret que arrenca molt dreta; en aquest lloc, a en Ramon li rellesca un peu, cau i li queda el braç agafat entre el pit i la roca; aquest contratemps li ocasiona lesions a l'espatlla i a les costelles. Intuïm que noves dificultats no trigaran pas gaire a presentar-se de nou.

Al cap de poc assolim un petit collet després d'uns quants metres molt verticals. S'hi copsa molt bona vista, malgrat la grisor del dia. Observem el collet de la drecera del Miracle on hem esmorzat com queda als nostres peus. El cel està ben tapat i els trons s'apropen: no hi estem bé, aturats, i seguim el guiatge d'en Moisés realitzant una singladura que d'un tros lluny sembla increïble. Hom no es pot sostreure de l'im-

pressionant marc geològic que representa la muntanya, amb un relleu únic que es magnifica des d'aquestes cotes tan enlairades.

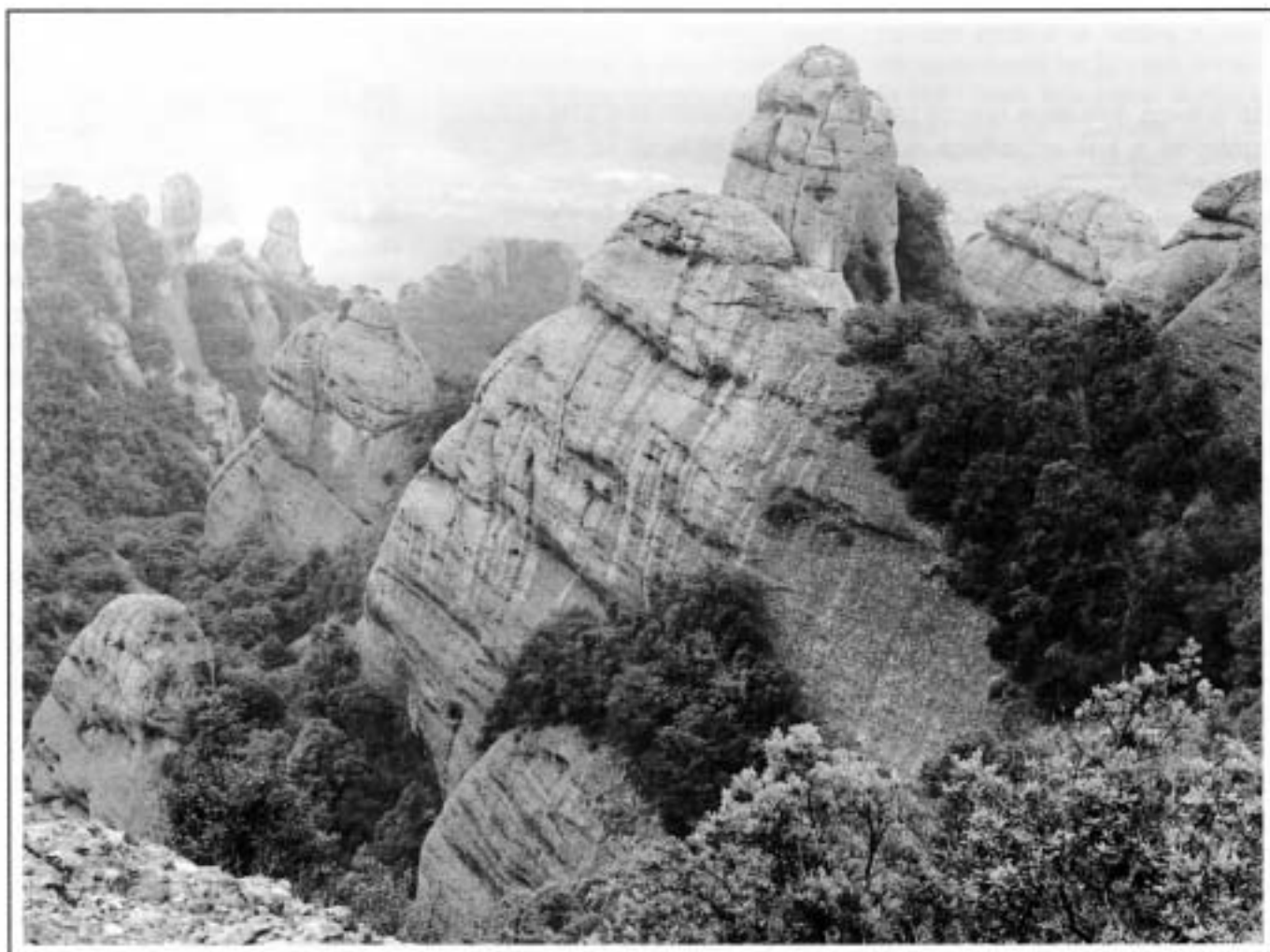
Flanquem dues plaques de roca amb mirament; en Ramon mostra dificultats que s'han accentuat amb el contratemps esmentat. Ara ens enfilem de dret pel bosc i per pedra. Després d'una petita giragonsa continuem avançant cap a migdia; trobem la base de la llisa paret de la Miranda dels Aurons, la ressegüim avançant també damunt d'un parell de trams de roca, el darrer dels quals és tan dret que ens obliga a extremer les precaucions fins a trepitjar novament la carena.

Ens apropem a la base abau-mada d'una roca, l'Enganxada, que fa de contrafort a l'agulla de

la Miranda dels Aurons. En aquest moment, es desferma una gotellada acompanyada de llamps i trons que cauen molt a prop nostre. Ens trobem indefensos perquè és desaconsellable aprofitar l'esmentada bauma, l'agulla rocosa pot tenir l'efecte parallamps; això ens fa prosseguir una estona fins a endinsar-nos en el bosc a una cota un xic més baixa i aturar-nos fins que amaini el ruixat. El xàfec és tan intens que el brancatge aviat deixa de protegir-nos i restem exposats sota la pluja fins a quedar totalment xops. El cor se m'encongeix pensant en les dificultats que deuen quedar per superar, ara agreujades amb la roca mullada. L'estat d'ànim no és certament engrescador, però evitem caure en el desànim. Al cap d'un quart llarg

sembla que vol parar de ploure i reprenem la marxa; aviat copsem una bona vista damunt les agulles esmentades de la Miranda dels Aurons i l'Esfinx, a un nivell inferior, però al mateix temps observem com la boira puja amb rapidesa des del vessant septentrional i, en pocs moments, domina tot el paratge. Pensem en una altra dificultat afegida, però, al cap de poc, la boira s'enretira i deixa de ploure definitivament; resten, però, els pendants rocossos humits que oferiran a l'excursionista massa insegur un grau de dificultat molt elevada.

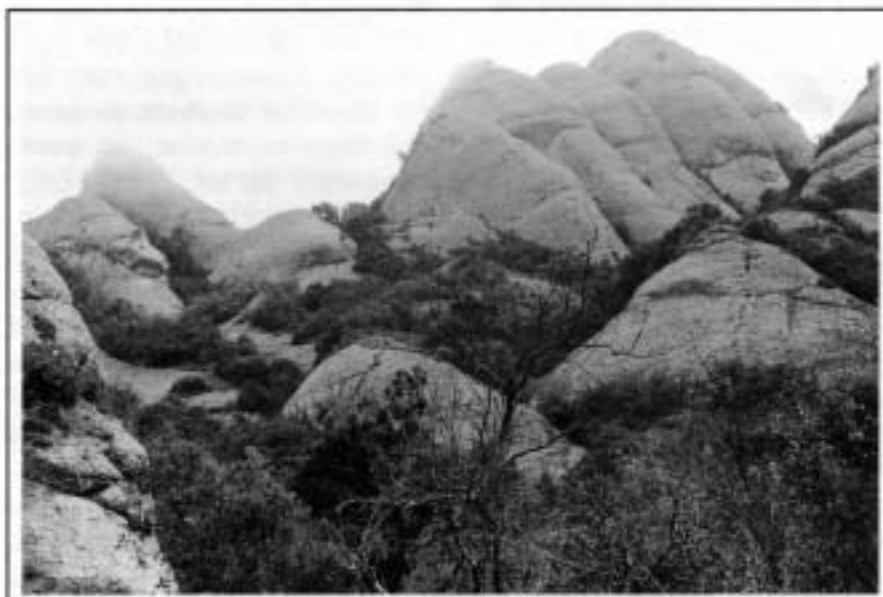
Ens trobem avançant pel vessant de la coma dels Naps. Aviat ens situem al cim d'una petita agulla que baixem immediatament per la banda oposada. Caminem fins a un collet arbrat, abans de

Un seguit d'agulles emergeixen del torrent de la Coma Cirers. Foto: Antoni Sagarra

Visió del grup. Foto disparada per en Moisès. Foto: Antoni Sagarra

Les agulles dels Ecos en concordant degradació. A l'est, l'agulla Estasen. Foto: Antoni Sagarra

flanquejar un altre rocallís i pujar una nova agulla. Ens trobem a la base de la roca anomenada el Salt de la Nina. Els compromisos per flanquejar rocallsos de fort pendent se succeeixen l'un darrere l'altre cada vegada que sortim del bosc. L'Eliseu ha tret una corda de la motxilla i a cada tramada fa el seu servei per donar un xic de confiança, tot i que contribueix a alentir la resolució de cada situació. Altrament, els més necessitats sempre trobem les mans amatents dels companys que ens encoratgen i ens ajuden a progressar. Les dificul-

tats del Ramon són més evidents, sovint encobertes per expressions i acudits que aporten alguna pinzellada humorística.

A la fi, arribem al camí normal de pujada als Ecos. Quedo molt més tranquil sabedor que a partir d'ara el camí ja el vaig fer fa uns quants anys; de fet, cap a l'esquerra, aviat ens trobaríem amb la cadena de la clàssica excursió als Ecos. Persistim cap a migdia; novament, la dificultat no la trobem en els trossos de bosc, en els quals el camí és sempre més o menys clar, per bé que força embrossat, sinó sobretot en

els claps de pedra que ens cal superar. En un d'ells, la providència d'un boix en un lloc estratègic permet que d'un a un ens hi anem agafant per progressar damunt la convexitat de la roca. Aprofitant l'espera dels darrers companys, guaitem enrere cospant una bella panoràmica dels Ecos on un seguit d'agulles es disposen en concordant degradació i, més a l'esquerra, l'agulla Lluís Estasen (1.209 m). És en aquests moments quan el cronista pensa en l'extraordinari efecte d'erosió que ha provocat un relleu, sempre dividit per canals, que ha anat individualitzant la forma de cada una de les agulles.

Poc després, fem cap al camí que des del coll de Port mena al Montgròs (camí de travessa del massís); el seguim a la dreta i ben aviat arribem al lit del torrent de la Coma dels Naps. Uns metres a la dreta del camí hi ha el bassal dels Avellaners; m'hi atanso i comprovo l'aigua que hi ha quedat retinduda pel xàfec. Les bèsties hi podran abeurar durant algunes setmanes.

Malgrat la humitat, l'itinerari ja no presenta gaires dificultats. Cal superar un desnivell fins al coll de les Comes des d'on revivim la fantàstica visió del Cilindre, una agulla inversemblant diabòlicament esllanguida, i una altra sifonada per travessar el torrent de Coma Cirers i vorejar la Vella. Havent girat les Saleres i havent-nos acostat a la cova de les Pruneres, el camí es suavitza alhora que es manté més emboscada. En un moment d'esclat observem la paret de l'Enclusa, també anomenada el Bacallà o el Correcavalls. Deixem enrere el collet de la dreuera del Miracle on hem esmorzat i poc després arribem al coll de Port. Instigats per en Moisès, el grupet d'avançada s'ha apropat als barrots que superen el grau de l'Enclusa; del coll estant, observo l'Esteve com s'enfila gra-

tuïtament pels barrots fins a dalt i, tot seguit, torna a baixar. Poc després ens trobem tots reunits al coll i prosseguim la marxa iniciant el descens pel vessant septentrional.

Aviat trobem la font de coll de Port. Observo el lent, però constant, degoteig i el sobreiximent del petit bassiol, i penso amb el benefici que farà a uns altres excursionistes més assedegats que nosaltres. Em sorprèn agradablement el bon estat del camí que millora d'any en any, després del lamentable estat en què va quedar convertit després de l'incendi del 1986 i de les pluges de l'any següent; de fet, ha recuperat, en bona part, la frondositat que posseïa, tot i que hom valora com a factor determinant la intervenció de l'home. Anem observant com a elements característics la Roca Foradada amb la seva Cadireta, l'enigmàtic forat de l'Embut i l'assolellada plaça de Catalunya. L'accelerada davallada acaba en el mateix punt de partida poc abans de dos quarts de tres; amb els darrers companys també arriba en Ramon, per bé que temem pel diagnòstic del seu estat de salut. Per ventura, un cop fet el re-

coneixement, a la tarda, ens asabentarem que no té res trencat tot i que durant uns quants dies haurà de portar el braç suspès.

A la fi, valorem el recorregut d'aquesta excursió com a molt bonic per l'alternança de bosc i de roca, amb passos sovint molt drets, però amb unes vistes a vol d'ocell sensacionals i desconegudes per a una gran quantitat d'excursionistes. Un itinerari que difícilment pot realitzar-se només amb l'ajuda d'un mapa; cal el guiatge d'una persona entesa, que conegui el terreny i l'hagi realitzat diverses vegades. Altrament seria una imprudència perquè qualsevol dubte que suposi un error en el seguiment pot comportar greus conseqüències. Tanmateix, el fet d'haver estat sorpresos per una tempesta ja ha estat una prova difícil de superar en grup; això ha estat possible gràcies al coneixement majoritari de la roca montserratina; a la voluntat de tots els components de prosseguir l'excursió en els moments més difícils, si bé, també és cert que retrocedir encara era una opció més arriscada; a l'esperit de companyonia que ha existit en tot moment i on

les ajudes físiques i sobretot psicològiques han estat determinants, i, també, al caràcter ponderat i acadèmic del seu conductor que, en tot moment, ha sabut transmetre la moral adequada per avançar. Una experiència inesborrable, potser irreplicable amb aquests condicionants meteorològics.

Un cop més, una altra excursió nova, aquest cop al llindar de les meves possibilitats. Si bé abans de sortir de casa havia sentit l'angúnia del repte que es basteix en la imaginació, després, quan m'hi he vist embrancat, quan comprovo amb la pràctica que l'itinerari era possible pel meu abast i que m'ha permès d'aconseguir realment els objectius desitjats, és quan, una mica meravellat, em sento complagut del tot, amb el goig, potser una mica ingenu, però íntim i secret, d'atresorar noves vivències dins el marc de la muntanya estimada i que segurament no sabré exterioritzar mai prou bé. No vull acabar sense deixar constància dels components els quals vaig tenir el goig d'acompanyar: Moisès Queralt, Eliseu Oltra, Satori Villar, Jalil Jalali, Albert Ferrer, Esteve Sivill, Oriol Sivill, Roger Isasi Isasmendi i Ramon Serra.

Antoni Sagarra

Bibliografia:

- Ribera-Mariné, Ramon / Caminant a Montserrat / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, col·lecció Cavall Bernat, 22 (1992)
- Barberà Sauqué, Josep / Montserrat pam a pam / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, col·lecció Cavall Bernat, 5 (1977)
- Llobet, Salvador / Editorial Alpina (1996)
- Gran Enciclopèdia Catalana

La Taula d'en Bernat. Darrere, més cap a l'est, el Cilindre. Foto: Antoni Sagarra

OBRES D'ART A LA TALAIA Rosa Altés

Hi ha diferents obres a l'entitat de l'artista Rosa Altés. Emmarcats en sengles quadres tenim un total de deu punts de llibre, els uns fan referència a les diferents seccions de la Talaia i els altres provenen directament de l'exposició feta al local social l'any 1994. Es tracta de tires de cartolina en les quals, amb tinta de diferents colors i acrílics, es representen les activitats pròpies de l'excursionisme a partir de suggestius dibuixos, però també a partir de la línia, el punt i el color com a elements expressius.

També s'exhibeix a les vitrines de l'Agrupació el plafó commemoratiu del quarantè aniversari de l'entitat

fet en metall i esmalts i molt decoratiu. Rosa Altés va fer una altra exposició a la Talaia l'any 1995 titulada "La pajarita". És autora de les agulles esmaltades, amb la representació d'una màscara, que portaven els comparsers de la Talaia aquest any, les quals són totes diferents entre si.

Rosa Altés és una persona activa artísticament i cívicament ha participat en moltes activitats promogudes per institucions públiques. Va dissenyar els retallables dels gegants, les mulasses, el drac, el vidolot i el carnestoltes, editats en diferents èpoques per l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú. A partir de l'encàrrec fet per la Comissió de Fes-

tes del Carnaval, ha fet la carpeta d'onze dibuixos al·lusius als diferents actes editats enguany.

Graduada per la barcelonina Escola Massana en l'especialitat d'esmalts i en joieria per l'Escola de la Diputació, ha fet gairebé una desena d'exposicions individuals i nombroses exposicions col·lectives a Catalunya i també a la resta de l'Estat.

Finalment, cal esmentar que va ser l'autora, a principi dels anys seixanta, del mosaic que decorava la façana de la pastisseria Altés, en plena rambla Principal, avui dissortadament desaparegut.

Josep M. Also

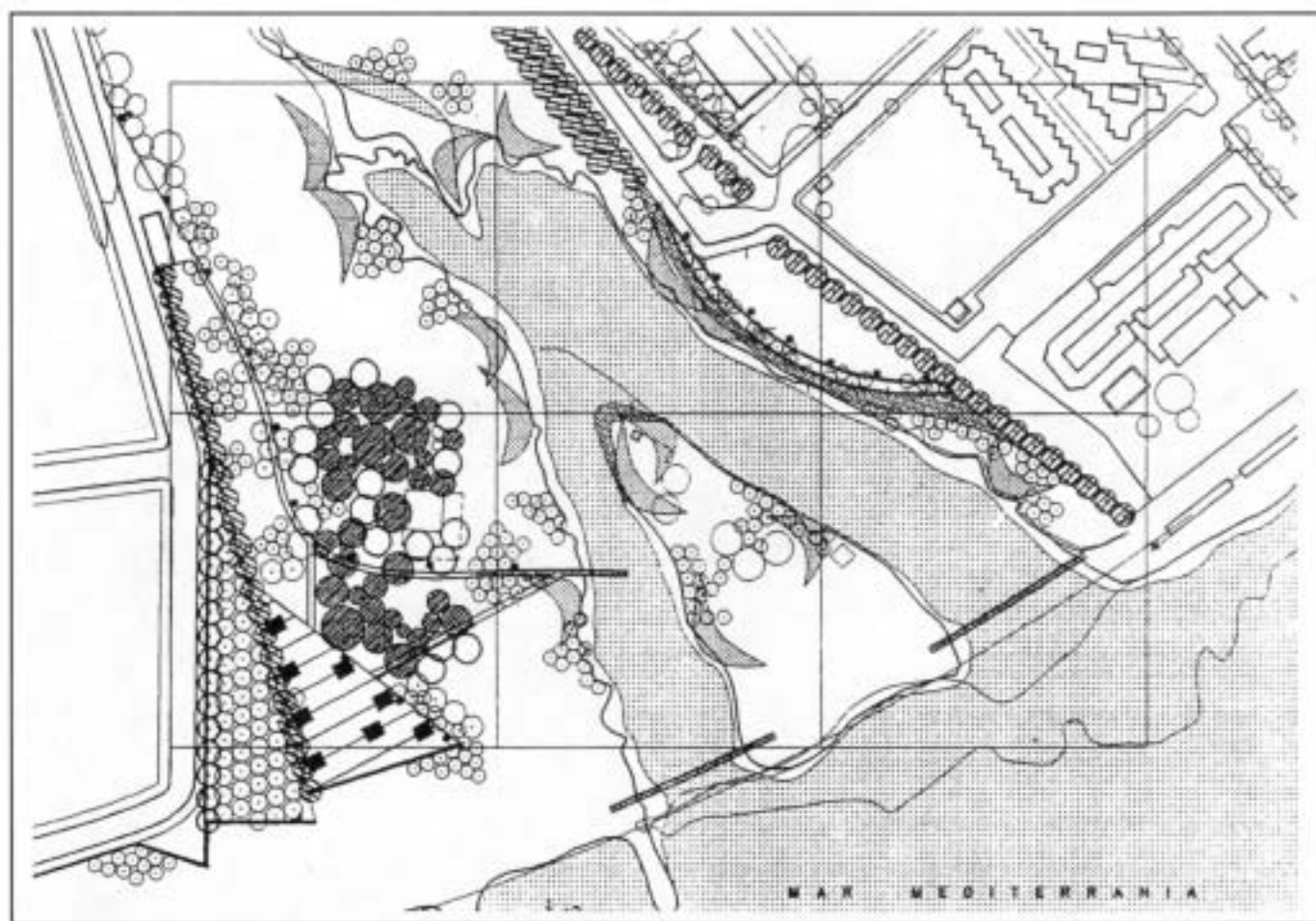
Punts de llibre realitzats per Rosa Altés amb motiu del 40è aniversari de l'A.E. Talaia

LES DUES BOQUES DE LA RIERA DE CUBELLES

El delta del Foix tindrà dos braços, punts d'observació d'aus i un pícnic. Aquest era l'enunciat del *Diari de Vilanova* del dia 14 de novembre de 1997, ara farà un any. L'article explicava que la desembocadura del riu i l'abandonada zona que havia ocupat des de 1962 a 1992 —durant trenta anys!—, havien de canviar radicalment d'aspecte en un any, ja que el

Ministeri de Medi Ambient havia donat llum verda a un projecte redactat amb el vistiplau del Departament de Medi Ambient de la Generalitat, basat en un altre projecte realitzat pel Grup per a la Protecció del Medi Ambient Flor del Foix. Les obres havien de començar a principi del 1998. Un cop finalitzades, el riu recuperaria un segon braç de desguàs al mar, la qual cosa

faria que quedés una illa central on s'accediria per una passarel·la que naixeria al final del passeig Marítim de Cubelles i que portaria fins al davant de la Mota de Sant Pere-el Clot del Bassó. A més d'això, es donaven detalls de la vegetació deltaica, punts d'observació ornitològica i peix a recuperar. Un plànol, que reproduïm, acompanyava la informació.

Plànol del projecte aprovat pel Ministeri de Medi Ambient. Font: *Diari de Vilanova*

Fa poc —l'agost de 1998—, el Ministeri havia adjudicat les obres d'acondicionament de la desembocadura: fer-hi les dues sortides i crear la petita illa projectada. Com que el període d'execució és de dotze mesos, vol dir que no ho veurem acabat fins a l'estiu que ve.

Anem al que volem explicar nosaltres. El riu Foix, o la riera de Cubelles —com moltes vegades sentim a dir—, en el passat ja havia originat dues boques de sortida al mar. No sabem si coincidien o no amb les que ara s'han projectat, però sembla que no podien ser ben bé les mateixes, ja que al bell mig de les antigues rieres existien terres de conreu prou grans per diferenciar un braç de l'altre i, a més, la derivació començava a l'alçada del poble cubellenc. D'aquest fet, en fa més de quatre-cents anys i des d'aleshores la llera deu haver sofert diversos canvis de trajectòria. Només des del segle passat ençà, una bona quantitat de rierades han ocasionat desperfectes, el darrer dels quals fou la caiguda del pont de la carretera, que van haver de fer nou.

De l'any 1588 tenim notícia de l'existència de les dues rieres. En aquell temps, gairebé totes les terres que hi havia des del poble fins a la platja eren del priorat de Sant Pere de Cubelles, assentat, aquest, en el lloc conegut per la Mota de Sant Pere, a la banda dreta del riu, mirant cap a la Tèrmica, mentre que, a la part esquerra de la riera, en direcció a Vilanova, els frares hi tenien el molí de Sant Pere o molí de Baix, un dels diversos molins que hi havia al llarg del riu, els quals servien per moldre tot el gra que es collia a tota la comarca, Vilanova inclosa, mentre no es

va moldre en molins de vent, construïts, aquests, a partir de darreries del segle XVI. Del sector on desemboca el riu, encara avui en diuen punta o cap de Sant Pere, en record del desaparegut monestir. El cas és que l'esmentat any 1588, un pagès confessava treballar una terra del priorat en el lloch dit la **riera vella**, afrontant a llevant amb la citada riera vella i a migdia amb lo Camí Real, o sigui, que la peça era damunt de l'actual carretera de Cubelles a Cunit i a Vilanova (AHV, núm. 221, foli 2). El mateix any, un altre pagès que també tenia una terra al lloch dit la **Riera vella**, precisava una mica més: a llevant hi tenia la **Riera**, a migdia lo Camí Reyat qui va de Cubelles a Conit i a ponent s'esqueia la Riera vella. Així, aquest home treballava una peça entre les dues rieres, més amunt de la carretera, i la riera vella era a ponent de la, diguem-ne, nova (AHV, núm. 221, foli 11). Queda clar que ambdues rieres ja existien al costat mateix del poble.

El 1624 es confirma plenament el supòsit de duplicitat rierenca, quan un pagès veu embargades (per embargades) les garbes dordi que tenia entre les **dues Rieres** de Cubelles (AMV, reg. 3003, 11 de juny).

En un altre capbreu del priorat, el 1663, un pagès vilanoví capbrevava una terra situada en el pla de Sant Pere, limitant a llevant amb la Riera Vella, a ponent amb el Bassó i a tramuntana amb lo Camí Real a Conit (AHV, núm. 224, pàg. 7). En aquesta ocasió, la peça era sota la carretera, entre aquesta i la Mota, més o menys per on passa el ferrocarril i més cap a Cunit que les peces de l'any 1588.

Passem al 1665. Un pagès

geltrunenc diu que té una terra als Tamarils y al **cap de la Riera Vella** de Cubelles. Les afrontacions de la peça eren, a llevant la **Riera**, a migdia la vora del mar i a ponent ab **altra Riera** (AHV, núm. 225, pàg. 57). En aquesta ocasió, queda demostrat que les dues rieres arribaven a la platja.

Finalment, en el capbreu de 1727, un altre pagès declara portar una terra al **Cap de la Riera Vella** de Cubelles, limitant a llevant amb lo rech del molí, a migdia lo mar i a ponent **dita riera** (AHV, núm. 229, foli 88v). En aquesta confessió s'entén que la peça de conreu era entre el rec del molí de Sant Pere —molts veïns de Cubelles encara saben per on passava— i la riera vella, és a dir, la riera actual.

Arribats aquí, ens preguntem: si l'actual riera és la vella, on era la que nosaltres en diem nova? Suposant que des del 1588 al 1727 no havia canviat el recorregut del riu i que encara existien dues lleres, la nova havia de discórrer pel llevant de la vella, o sigui, més cap a Vilanova que la riera actual i, en aquest cas, hauria de baixar de la vora del poble cap al costat de l'Estació, per on avui hi ha l'avinguda del Molí de Baix i, passat el ferrocarril, per la ronda Kennedy i, tal vegada, per la part inferior de l'avinguda del Mediterrani. Amb els anys, la riera nova deuria quedar seca i se'n deuria perdre el record.

Acabat aquest rotlló, només ens queda desitjar que tot el que ara es fa en el delta del riu no es malmeti amb una rierada de les que periòdicament ens proporciona el Foix.

Vicenç Carbonell
Virella

FEM REALITAT UN SOMNI

A Xavier Garcia.

L'última vegada que vam parlar va ser a la plaça de la Vila i el tema de conversa fou la gran sardana de Banyoles. En tornar-ho a recordar, noto profundament la teva absència, però et recordo com tu voldries, serenament.

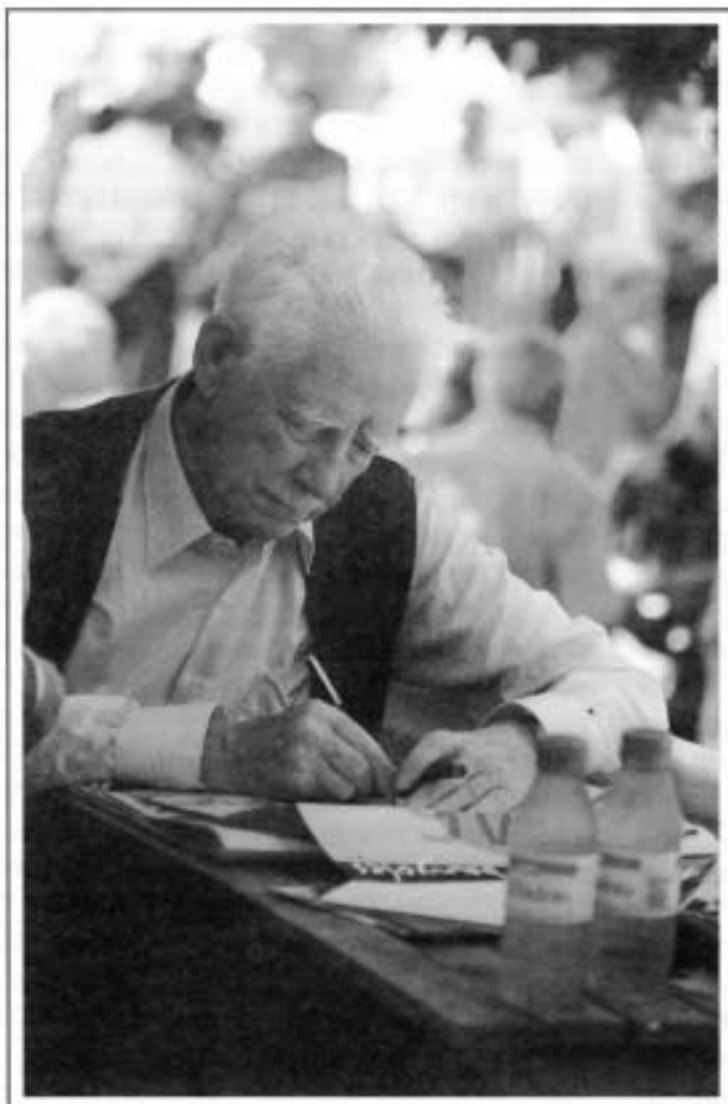
Amb motiu de l'homenatge als mestres Manel Saderra i Puigferrer, pels seus 90 anys, i Martirià Font i Coll, pels seus 75 anys, el dia 4 de juliol, el Foment de la Sardana de Banyoles i la Fundació Esclerosi Múltiple organitzaven, sota el lema "Fem realitat un somni", la sardana més gran de la història, al voltant de l'estany, sardana, també, de solidaritat amb els afectats per l'esclerosi múltiple.

Recordo que ens assabentàrem d'aquest acte per un taxista de Banyoles que ens portà a Serinyà per recollir el cotxe després d'haver preparat l'etapa del GR-1 de Serinyà a Orriols amb el Manel i la Marcel·lina. El Salvador i jo vam pensar que seria una

experiència inoblidable participar-hi, tot i que el mateix dia, a

Vilanova, els Amics de la Sardana organitzaven la XVIII Nit de la Sardana a la Rambla, i precisament es dedicaven dues sardanes —*Somni*, de Manel Saderra i Puigferrer, i *25 anys repuntejant*, de Martirià Font— adherint-se a aquest doble homenatge.

Quan vam arribar a Banyoles eren les cinc de la tarda. Al Parc de la Draga hi havia molta gent. Buscàvem un punt d'informació per formalitzar la inscripció. Ens donaren el programa i el plànol de l'estany i ens comunicaren que la circulació a la carretera de circumval·lació a l'estany estava restringida i que l'organització posava autocars per acompanyar els participants als diversos punts de l'estany. Abans, però, vam entrar al Club Natació i

Manel Saderra, un dels compositors homenajats. Foto: Salvador Butí

hi vam trobar la persona que buscàvem: Manel Saderra i Puigferrer. Estava rodejat de sardanistes; el vaig veure igual que sempre, amb els cabells blancs, parlant pausadament i amb la serenor i simpatia de sempre. El Salvador i jo el vam abraçar. No coneixia el Guillem i va quedar sorprès de veure l'Elisenda. Ell encara la recordava a la seva falda, tocant el piano al carrer de Sant Martíà, aquell piano que havia fet sonar tantes sardanes. El vam veure realment feliç, esplèndid i tranquil. Ens el miràvem i ens costava creure que tenia 90 anys; ens parlava amb la mateixa lucidesa de sempre. No veiérem el Martíà.

Per megafonia recomanaven que abans de les set tothom estigués en el lloc assignat, també ens aconsellaren que ens quedéssim a la zona E on es preveia que hi hauria menys gent. De sobte ens adonàrem que ens faltaven piles per al transistor i vàrem anar corre-cuita a comprar-les en un establiment que vam trobar prop de l'aparcament de turismes. Abans de l'hora ja érem al lloc; cal dir que tots estàvem neguitosos. El Salvador tenia dues màquines fotogràfiques a punt, l'Elisenda i el Guillem estaven emocionats de participar en aquest acte i jo anava escoltant les indicacions que ens oferia Ràdio Banyoles pel 107.3 de la FM. La part musical anava a càrrec de la cobla La Principal de la Bisbal que estava situada al mig de l'estany; nosaltres, amb prou feines la veïem.

A dos quarts de vuit en punt la gran rotllana estava llesta; érem 14.027 persones participant-hi. Va sonar el flabiol i es va interpretar *Sardanes al casino*, de Martíà Font.

Un petit fragment de la històrica sardana al voltant de l'estany de Banyoles. Foto: Salvador Butí

Abans de començar la segona sardana, les autoritats van agrair la participació de tothom i van anunciar que el SOMNI S'HAVIA FET REALITAT: més de catorze mil persones ens havíem reunit perquè això fos possible. Faltava encara escoltar i ballar *Somni*, de Manel Saderra i Puigferrer. Al finalitzar la sardana, el senyor del meu costat dret em va demanar disculpes perquè no ballava gaire bé i jo, sorpresa, li vaig dir que no es preocupés, que el més important, el somni, s'havia aconseguit i, a la vegada, es participava també en un acte de solidaritat amb els afectats per l'esclerosi múltiple.

La gran sardana a l'estany de Banyoles entrava, des d'aquell moment, a la història del sardanisme.

Sopàrem de pressa per assistir al concert d'homenatge que tenia lloc al pavelló del parc de la Draga. Hi actuaven la cobla La Principal de la Bisbal i la Coral Polifònica de Puig-reig. El programa estava molt ben estructurat, els presentadors intercalaven entre

sardana i sardana les vivències dels homenatjats que, al mateix temps, es veien en una projecció audiovisual. Vàrem disfrutar escoltant les diverses peces musicals i les estrenes *Fem realitat un somni*, obra per a cobla i coral sobre temes de sardanes de Manel Saderra, de Joan Lluís Moraleda i *Per la nostra amistat*, versió per a cobla i coral de Martíà Font.

L'endemà a l'aplec saludàrem el Martíà; feia temps que no el veïem, i també em semblà esplèndid. Li vaig dir: —Et veig molt bé. Ell va contestar: —que durí! L'Elisenda li va demanar que li firmés el programa; estava content de saber que havia nascut un catorze de gener, igual que ell. El Manel no parava, igual que el Martíà, de firmar llibres i programes als molts admiradors que s'acostaven.

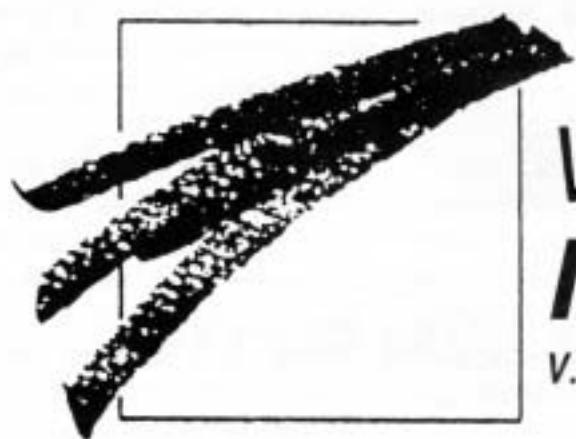
Després d'acomiar-nos, recollírem els diplomes de participació i tornàrem a Vilanova amb la satisfacció d'haver aconseguit el SOMNI.

Maria Carme Barceló

la lionesa

PASTISSERIA

Santa Eulàlia, 6 - Tel. 893 02 99
VILANOVA I LA GELTRÚ

VIATGES
INTERGAVA

V. INTERNACIONAL GAVA, S.A. G.C. 129

LA VOSTRA AGENCIA DE CONFIANÇA
US OFERIM TOT TIPUS DE SERVEIS I PRODUCTES
A MES DE LA VENDA DE BITLLETS D'AVIO I TREN

OFERTES ESPECIALS PER ALS SOCIS DE L'A.E.TALAIA
CONSULTEU-NOS... US ESPEREM!

C. Almirall Colom, 6 - Tel. 8144353 - Fax 8142807 - VILANOVA I LA GELTRU

El plaer de comprar

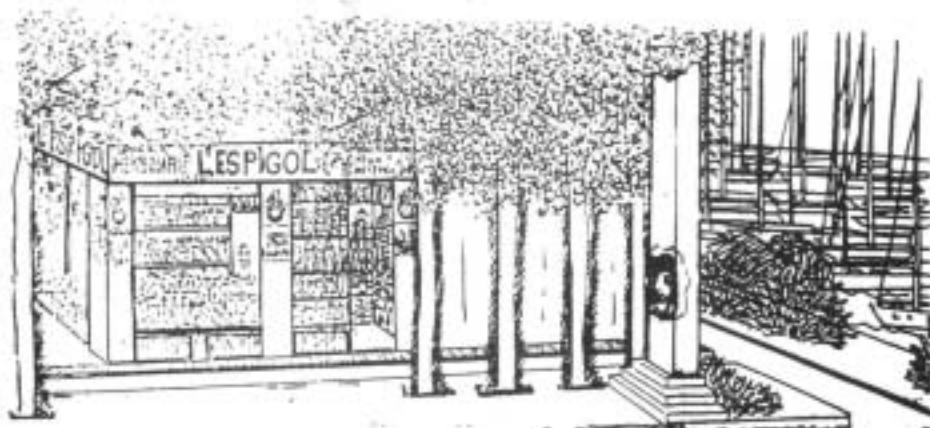
i ara hem obert botiga a Vilanova,
al c/ Dr. Zamenhof, 28 - Tel. 815 92 14

La compra fàcil

PASSEIG MARÍTIM - SEGUR DE CALAFELL

HERBOLARI L'ESPIGOL

Herbes, dietètica, formatges i especialitats

GRAN
ASSORTIT
DE
PRODUCTES
ENERGÈTICS
PER A
ESPORTISTES

Rambla de la Pau, 103 - Tel. 815 13 11 - 08800 Vilanova i la Geltrú

A.E. TALAIA

BIBLIOTECA
ARXIU

El Giraldillo

«EL BUEN TAPEO»

junt a la Piscina Municipal

C/. Pelegrí Ballester, 19-21

Tel. 815 62 02

08800 VILANOVA I LA GELTRÚ

**INTERSPORT[®]
OLARIA**

A Vilanova:

Pl. Soler i Gustems, 5
Francesc Macià, 50
Francesc Macià, 101

A Vilafranca:

La Parellada, 19

Al Vendrell:

Àngel Guimerà, 32

TOT PER A L'ESPORTISTA

**Fins al 30 de novembre aprofita l'oferta
especial de botes i tèxtil de muntanya
per als socis de l'entitat.
Del 10% al 30% de descompte.**

**Prepara't per a l'hivern, posa el teu equip d'esquí
a punt per només 1.500 pessetes.**

OFERTA VÀLIDA FINS AL 30-11-98